

BEŞİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
XIV SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 109

Milli Məclisin iclas salonu.
14 noyabr 2019-cu il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*Sədri **O.Əsədov** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 102 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 12.03 dəq.)
İştirak edir	99
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Mikayıl Cabbarov, Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri.

İlqar Fətizadə, Azərbaycan Respublikası maliyyə nazirinin birinci müavini.

* * *

Şahin Sadıqov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin İqtisadiyyat və maliyyə-kredit siyasəti şöbəsinin müdiri.

Vüqar Gülməmmədov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədri.

Adil Məhərrəmov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası sədrinin müavini.

* * *

Fazil Fərəcov, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin şöbə müdiri.

Samirə Musayeva, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin baş idarə rəisi.

Natiq Şirinov, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin baş idarə rəisi.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

9. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2020-ci il üçün xərclər smetası haqqında.

11. Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2020-ci il üçün xərclər smetası haqqında.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

9. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə, Qüdrət Həsənquliyev, Fazil Mustafa, Vahid Əhmədov, Əflatun Amaşov, Bəxtiyar Əliyev, Naqif Həmzəyev, Aydın Hüseynov, Qənirə Paşayeva, Novruzəli Aslanov, Rəşad Mahmudov, Kamran Nəbizadə, Rauf Əliyev, Rafael

Hüseynov, Ziyafət Əsgərov, Mikayıl Cabbarov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.46 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2020-ci il üçün xərclər smetası haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Firudin Hacıyev

11. Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2020-ci il üçün xərclər smetası haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Vüqar Gülməmmədov

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

O.ƏSƏDOV

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

14 noyabr 2019-cu il. Saat 12.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Oqtay Əsədov sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli millət vəkilləri.
Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 12.03 dəq.)
İştirak edir	99
Yetərsay	83

Çox sağ olun, yetərsay var. İclasımıza başlaya bilərik. Bildiyiniz kimi, büdcə zərfinə daxil olan sənədlərdən 3 məsələmiz qalıb. Bu gün Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə 9-cu məsələyə baxacağıq. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.*

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Biz artıq 2020-ci ilin dövlət büdcəsini birinci oxunuşda qəbul etdik. Büdcə zərfinə daxil olan materiallar içərisində Vergi

Məcəlləsində edilən dəyişikliklər mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Plenar iclaslarda Samir müəllimin, Mikayıl müəllimin çıxışlarında Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklər barədə də müəyyən fikirlər səsləndi. Bu, ilk növbədə onunla əlaqələndirildi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin apardığı iqtisadi islahatlar ölkədə şəffaflığın artırılmasını, korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin genişlənməsini, Vergi Məcəlləsində bir sıra dəyişikliklərin edilməsini zəruri edir. 2001-ci ildə qəbul edilmiş Vergi Məcəlləsi, heç şübhəsiz ki, Azərbaycanda yeni iqtisadi sistemin formalaşmasına, ölkənin maliyyə resurslarının cəlb edilməsinə öz müsbət təsirini göstərmişdir. Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, qloballaşan dünyada qlobal risklərin artdığı şəraitdə sahibkarlığın inkişafı, iqtisadi inkişafın keyfiyyəti və sürətinin yüksəldilməsi Vergi Məcəlləsində də bir sıra dəyişikliklərin edilməsini zəruri edir.

Vergi Məcəlləsində edilən növbəti dəyişikliklər mahiyyətinə, əhatə dairəsinə, miqyasına görə, heç şübhəsiz ki, Azərbaycan tarixində ən mühüm dəyişikliklər kimi qeyd edilə bilər. Vergi Məcəlləsində 162 dəyişiklik nəzərdə tutulur ki, onlardan 73-ü bilavasitə ayrı-ayrı maddələrin prinsiplial mənada dəyişməsi ilə əlaqədardır. Uyğunlaşma xarakterli dəyişikliklər isə 89-dur. İcazə versəniz, mən qısa olaraq edilən dəyişikliklərin prinsiplial istiqamətləri barədə sizlərə məlumat vermək istərdim.

Qeyd etmək istərdim ki, hörmətli Mikayıl müəllimin iştirakı ilə keçirilən Milli Məclisin komitə iclasında da bir sıra prinsiplial məsələlərə münasibət bildirildi. Ümumiyyətlə, Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklərin Azərbaycanın iqtisadi inkişafı üçün fundamental əhəmiyyət kəsb etdiyi bir daha vurğulandı. Edilən dəyişikliklər ilk

növbədə bir neçə məqsədi özündə ehtiva edir. Onlardan biri ədalətli rəqabətin şərti olan bərabər və şəffaf fiskal mühitin təmin edilməsidir. Millət vəkilləri sözlün əsl mənasında, haqlı olaraq qeyd edirlər ki, ölkədə rəqabət probleminin həlli istiqamətində konkret addımlar atılmalıdır. Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklər də müəyyən mənada sahibkarlığın inkişafı ilə əlaqədar olaraq, haqsız rəqabətin aradan qaldırılmasına öz müsbət töhfəsini verəcəkdir.

Əmtəəsiz əməliyyatlar aparan vergi ödəyicilərinə qarşı mübarizənin aparılması. Bu istiqamət əmtəəsiz və riskli əməliyyatlar apararaq vergidən yayınan vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin qarşısının alınması, habelə bu cür əməliyyatların vergiyə cəlb olunması ilə bağlı kompleks tədbirləri özündə əks etdirən aşağıdakı dəyişiklikləri nəzərdə tutur. İlk növbədə əmtəəsiz əməliyyatlar üzrə yaranan vergi öhdəliklərinin faydalanan şəxsin üzərinə qoyulması. Bu, Vergi Məcəlləsinin 78-ci maddəsini əhatə edir. Əmtəəsiz və riskli əməliyyatlar çərçivəsində əldə edilmiş sənədlərin gəlirlərdən çıxılan xərcləri təsdiq edən sənəd hesab edilməməsi. Bilirsiniz ki, hələ də əmtəəsiz və riskli əməliyyatlar həyata keçirilir və bunlar da ölkədə iqtisadiyyatın şəffaflığının artırılmasına maneçilik törədir.

İkinci istiqamət riskli vergi ödəyicilərinə nəzarətin gücləndirilməsini əhatə edir. Burada söhbət riskli vergi ödəyiciləri barədə məlumatın kommersiya və yerli vergi sirri olmayan məlumat hesab edilməsindən gedir. Vergi ödəyicisi riskli vergi ödəyicisi meyarına uyğun gəlmiş halda, bu halın onda növbədənəkar səyyar vergi yoxlaşmasının və operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin aparılmasına əsas kimi müəyyən edilməsi. Riskli vergi ödəyicilərinə münasibətdə artıq ödənilmiş məbləğlərin vergi

ödəyicisinin fəaliyyəti üzrə vergi nəzarəti tədbirləri tam başa çatdıqdan sonra qaytarılmasını nəzərdə tutur. Ümumiyyətlə, bu dəyişikliklər Vergi Məcəlləsinin 30-cu, 38-ci, 83-cü, 85-ci, 87-ci və 179-cu maddələrini əhatə edir. Ümumiyyətlə, biz belə hesab edirik ki, bu istiqamətlərdə nəzərdə tutulan dəyişikliklər riskli vergi ödəyicilərinin sayını xeyli azaldacaq və eyni zamanda, bu istiqamətə nəzarəti gücləndirəcək.

Digər vacib məqsədlərdən biri vergidənyayınma hallarına qarşı mübarizənin gücləndirilməsidir. 58.10-cu maddədə POS terminalların quraşdırılması məcburi olan obyektlərdə POS terminalların quraşdırılmaması və POS terminal quraşdırılmış obyektlərdə nağdsız ödənişlərin qəbul olunmasından imtina hallarına nəzarət edilməsi və müvafiq qaydada maliyyə sanksiyalarının tətbiqi nəzərdə tutulur. Vergilərin azaldılması və digər vergi hüquqpozmalarına görə maliyyə sanksiyasının tətbiqi üçün əsas yaradan müvafiq sənədləşmə tələblərinin dəqiqləşdirilməsi, həqiqətən də, çox vacib məsələlərdən biridir.

Vacib məsələlərdən biri bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrinin təqdim edilməsi ilə bağlı vergiyə cəlb edilən gəlirlərin müəyyən edilməsi mexanizminin aydınlaşdırılması və vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsidir. Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklərin vacib məqsədlərindən biri ƏDV inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi, ƏDV-nin kassa metodu əsasında hesablanmasıdır. Biz bilirik ki, ƏDV ilə əlaqədar olaraq büdcənin komitədə müzakirələri zamanı Milli Məclisin deputatları haqlı olaraq qeyd etdilər ki, ƏDV-nin vergi daxilolmalarda mövqeyinin düzgün müəyyən edilməsi və ƏDV-nin ödənilməsi istiqamətində intizamın həmişə gözlənilməsi vacib məsələlərdən biridir.

Aparılan dəyişikliklər isə ƏDV ödəyiciləri tərəfindən ƏDV tutulan əməliyyatın vaxtında müəyyən edilməsində inzibatçılığı əhəmiyyətli dərəcədə yüngülləşdirməklə yanaşı, vergi ödəyicilərinin maliyyə vəsaitinə qənaət etməsinə gətirib çıxaracaqdır. Birincisi, ƏDV tutulan əməliyyatların vaxtının təqdim edilmiş mala görə pul vəsaitinin vergi ödəyicilərinin sərəncamına daxil olduğu vaxtdan müəyyən edilməsi. Elektron vergi hesab fakturasının və elektron qaimə fakturalarının vahid sənədlə, yəni elektron qaimə fakturası ilə əvəz edilməsi və ödənilmiş ƏDV-nin elektron qaimə faktura əsasında əvəzləşdirilməsi. Bu məsələ Vergi Məcəlləsinin bir çox maddələrində öz əksini kifayət qədər tapmışdır. Mən vaxt az olduğu üçün onları saymağa ehtiyac duymuram.

Əsas məqsədlərdən biri sahibkarların inzibatçılıq yükünün azaldılması və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsidir. Həqiqətən də, bu, diqqətəlayiq bir tədbirdir. Çünki elektron və vergi hesab fakturası və elektron qaimə fakturasının vahid sənədlə, yəni elektron qaimə fakturası ilə əvəz edilməsi yeni bir məsələdir. Eyni zamanda, bu proses vergi orqanında uçotda olmayan şəxslərdən alınmış mallara görə tərtib edilən malların alış aktı ciddi hesabat blanklarının elektronlaşdırılmasına imkan verəcəkdir. Mən hesab edirəm, komitədə bu fikir söyləndi, sosial xarakterli dəyişikliklər sahibkarlar və bütövlükdə cəmiyyət tərəfindən, heç şübhəsiz ki, rəğbətlə qarşılanacaqdır. İlk növbədə quş əti satışının ƏDV-dən azad olma müddətinin daha 4 il müddətinə uzadılması, habelə heyvan ətinin satışının 4 il ərzində ƏDV-dən azad edilməsi. 164.1-ci maddə.

Fiziki şəxslər tərəfindən vergidən azad edilməklə təqdim edilən yaşayış sahəsində azı 5 il ərzində yaşayış yeri üzrə qeydiyyatdaolma müddətinin 3 təqvim ilinə endiril-

məsi. Bunlar çox mühüm məsələlərdir. Dəfələrlə bu məsələ qaldırılırdı. Çox sağ olsunlar ki, Vergilər Nazirliyi, hökumət insanların arzularını nəzərə alıb, bu təklifi təqdim edirlər. Fiziki şəxslərin xüsusi mülkiyyətində olan yaşayış sahələrinin təqdim edilməsi zamanı yaşayış sahəsinin 30 kvadratmetr olan hissəsinin istinasız vergidən azad edilməsi, yəni nə qədər sahə varsa, onun 30 kvadrat metri çıxılmaq şərti ilə vergi tutulacaq.

Peşə təhsili müəssisələri üçün dərslik komplektlərinin istehsalı ilə bağlı redaksiya-nəşriyyat və poliqrafiya fəaliyyətinin ƏDV-dən azad edilməsi. Çox vacib məsələdir. Çünki Azərbaycanda 10 minlərlə peşə təhsilli mütəxəssislərə ehtiyac var. İstehsalın istiqaməti ilə göstərilən xidmətin istiqamətindən asılı olaraq çoxsaylı dərslik komplektləri hazırlanmalıdır. Bu işlərin də ƏDV-dən azad edilməsi, heç şübhəsiz ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının peşə təhsilli müəssisələr, mütəxəssislərlə təmin olunmasına öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Əsas istiqamətlərdən biri sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılmasıdır. Sabit qəbz almaqla vergi ödəyən fiziki şəxslərin sadələşdirilmiş vergi üzrə ödədikləri aylıq sabit məbləğ azaldılır. 220-ci maddə. Heyvandarlıq və quşçuluq təsərrüfatında istifadə edilən yem və yem əlavələrinin satışı üzrə dövriyyələrin ƏDV-dən azad edilməsi nəzərdə tutulub. İxrac təşviqi məqsədi ilə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilən ixrac təşviqinin vergidən azad edilməsi, vergi ödəyicisi tərəfindən quraşdırılan yeni nəsil nəzarət kassa aparatlarına çəkilən xərclərin müəyyən olunmuş hədd daxilində onun vergi öhdəlikləri ilə əvəz edilməsi. İqtisadiyyat Nazirliyinin əməkdaşları ilə söhbətdə məlum oldu ki, təkə bu maddə üzrə sahibkarlar 24 milyon manat ödəmələrdən

azad ediləcəklər.

Bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən tikilən binalardan dövlətə ayrılan hissəyə güzəştin verilməsi. Siz bilirsiniz ki, tikilən binaların bir hissəsi dövlət məqsədləri üçün istifadə edilir. Həmin dövlət məqsədləri üçün istifadəyə verilən sahə də vergilərdən azad ediləcəkdir.

Sənaye və texnologiyalar parkının rezervlərinə verilən vergi güzəştlərinin müddətinin 7 ildən 10 ilədək artırılması. Bu, doğrudan da, mübahisə doğuran bir məsələdir. Millət vəkilləri də bu məsələni komitə iclasında və plenar iclasda dedilər. Amma eyni zamanda, nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycana investisiya qoymaq, irimiqyaslı şirkətlər qurmaq istəyən şirkətlər var, onlar dünyada olan təcrübənin Azərbaycanda da olmasını istəyirlər və bunu da bilavasitə investisiya qoymaqla əlaqələndirirlər. Eyni zamanda, mən bizim millət vəkillərini də tam başa düşürəm ki, qurulan, yaradılan sənaye və texnologiyalar parklarının fəaliyyətinin səmərəliyini artırmaq istiqamətində konkret addımlar da atılmalıdır. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 74 rezidentin hər biri müvafiq qaydada özlərini səfərbər etməli və qoyulmuş investisiyaların səmərəliyinin artırılmasına dəstək verməlidir.

Vergitutma bazasının genişləndirilməsi də Vergi Məcəlləsində edilən dəyişiklikləri əhatə edir. Bəzi aksizli malların aksiz dərəcələrinin artırılması, digər malların aksiz dərəcələrinin isə optimallaşdırılması, habelə tündləşdirilməmiş alkoqollu içkilərin aksizli malların siyahısının əldə edilməsi, aksizli mallar üzərində vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi vacib məsələlərdən biridir. Mən komitələrin adından məruzə edərkən bununla əlaqədar olaraq konkret faktlar göstərdim ki, görülmüş tədbirlər nəticə-

sində qısa zaman kəsiyində vergi daxilolmaları əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Eyni zamanda, şəffaflığın artırılması təmin edilmişdir.

Hüquqi şəxslər tərəfindən mülkiyyətində olan yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrinin təqdim edilməsinin notariat tərəfindən sadələşdirilmiş vergiyə cəlb olunmasının ləğv edilməsi. Bu da həmişə mübahisə doğuran məsələlərdən idi. Bu əməliyyatların ƏDV-yə və ya mənfəət vergisinə cəlb edilməsi nəzərdə tutulurdu.

Vacib məsələlərdən biri ondan ibarətdir ki, Azərbaycan ildən-ilə beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində uğurlar əldə edir, müxtəlif beynəlxalq sazişlər imzalanır. Heç şübhəsiz ki, beynəlxalq sazişlər Azərbaycan iqtisadiyyatının dinamik və keyfiyyətli inkişafına öz təsirini göstərir. Eyni zamanda, beynəlxalq vergitutma və məlumat mübadiləsi üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi də vacib şərtlərdən biridir. Edilən dəyişikliklərdə transmilli şirkətlər qrupu anlayışı müəyyən edilir.

Transmilli şirkətlər qrupuna daxil olan və Azərbaycan Respublikasının rezidenti olan müəssisə tərəfindən müəyyən şərtlər daxilində vergi orqanına hesabatın təqdim olunması. Mən xüsusi olaraq vurğulamaq istəyirəm və bu qanun layihəsini hazırlayanlara təşəkkür edirəm ki, burada birmənalı şəkildə göstərilir. Biz hər beynəlxalq tövsiyəni qəbul etmirik. Onları qəbul edirik ki, onlarla Azərbaycanın bilavasitə imzaladığı sənədlər var. Yəni beynəlxalq müqavilələrdə və sazişlərdə nəzərdə tutulduğu hallarda Azərbaycanın dövlət vergi orqanları ilə digər dövlətin vergi orqanları tərəfindən Azərbaycanda və ya həmin dövlətdə fəaliyyət göstərən vergi ödəyicisində birgə vergi yoxlamalarının aparılması.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Edilən

dəyişikliklər, həqiqətən, fundamental xarakter daşıyan dəyişikliklərdir. Bu dəyişikliklər edilərkən dünya təcrübəsi, Avropa, keçmiş Sovetlər İttifaqı və digər inkişaf etmiş ölkələrin – Çin, Koreya, Yaponiya, Almaniya təcrübələrindən istifadə edilmişdir. Biz belə bir fikirdəyik ki, müəyyən redaktə xarakterli təkliflərə, müəyyən anlayışların dəqiq ifadə olunmasına ehtiyac var. Amma bütövlükdə, mən hesab edirəm ki, bu fikri komitələrin də adından deyirəm, bu dəyişiklik sözün əsl mənasında Azərbaycanda vergi sisteminin təkmilləşməsinə, vergi yükünün azaldılmasına, vergi mədəniyyətinin yüksəldilməsinə, vergi inzibətçiliğinin təkmilləşməsinə, eyni zamanda, Azərbaycanda sahibkarların uzun illər qaldırdığı məsələlərin həllinə öz müsbət təsirini göstərəcəkdir. Eyni zamanda, büdcə daxilolmalarının proqnozlaşdırılan rəqəmlərinin vaxtında icra edilməsinə öz müsbət təsirini göstərəcəkdir. Ona görə, mən millət vəkilərindən xahiş edərdim ki, bu məsələyə birinci oxunuş kimi müsbət münasibət bildirsinlər. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyad müəllim. Siz deyən kimi, birinci oxunuşdur. Mən hesab edirəm ki, əvvəl müzakirələrə başlayaq. Lazım olarsa, xahiş edərik, Mikayıl müəllim müzakirələrdən sonra sualları cavablandırar. Xahiş edirəm, müzakirələrdə iştirak etmək istəyənlər varsa, yazılsınlar. Qüdrət Həsənquliyev.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm. Cənab Sədr, hörmətli qonaqlar, media nümayəndələri. Doğrudan da, təklif olunan dəyişikliklərin əksəriyyəti çox mütərəqqi dəyişikliklərdir. Əvvəla, qeyd eləyim ki, təkcə Prezidentin yox, o cümlədən xalqımızın da Mikayıl müəllimdən gözləntiləri çox böyükdür. Doğrudan da, Azərbaycanda islahatlar uğursuzluğa düşər olsa, xalqımızın bu islahatlara inamı

itsə, ölkəmizdə çox xoşagəlməz proseslər başlaya bilər. Ona görə də, düşünürəm ki, biz hər bir dəyişikliyi edərkən son dərəcə məsuliyyətli olmalıyıq. Mən büdcə müzakirələri zamanı da söyləmişdim ki, Azərbaycanda iqtisadiyyatda proteksionizmə son qoyulmalıdır. Amma çox təəssüf ki, bugünkü dəyişikliklərdə biz bunun əlamətlərini açıq-aydın görürük. Ona görə, 2-ci maddədə edilən dəyişikliklərin əsas məzisi ondan ibarətdir ki, sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətini təşviq edən azadolmalar və güzəştlər müddətli olmalı və fərdi xarakter daşımamalıdır. Çox gözəl. Amma biz 106-cı və 164-cü maddələrdə nəyi müşahidə edirik? Müşahidə edirik ki, bu sənaye parklarında, sənaye məhəllələrində olan rezidentlər, əvvəl 7 il vergilərdən azad edilmişdi, indi həmin müddət 10 ilə qaldırılır. Əslində, bu, elə 2-ci maddənin ruhuna ziddir. Yəni orada azadolmalar fərdi xarakter daşıyır. Əslində, o parkların himayə olunmasıdır. İndi oradakı sahibkarlarla biz digər bölgələrdəki sahibkarları müqayisə eləsək, görürük ki, onları nə qədər qeyri-bərabər bir vəziyyətdə qoyuruq. 7 il onsuz da artıq müddət idi. O biri tərəfdən, deyildiyi kimi, 3 il də biz artırırıq. Mən dəfələrlə məsələ qaldırmışdım ki, rayonlar və Bakı arasında disbalans çox fərqlidir.

Bu yaxınlarda bir qrup millət vəkili ilə Göyçaya nar bayramına gedirdik. Rayonun girişində diqqətimizi bir mənzərə cəlb elədi. Şəhərin girəcəyində dayanan avtomobillərin mütləq əksəriyyəti, yəni bir-ikisi istisna olmaqla, hamısı köhnə sovet dövrünün istehsalı olan, istismar vaxtı keçmiş “jiquli”lər idi. Mən dedim ki, Bakıya baxın, bura baxın. Hamı da bu fikirlə razılaşdı ki, doğrudan da, rayonlarda iqtisadi durum, sahibkarlıq mühiti daha pis vəziyyətdədir. Ona görə rayonlara vergi güzəştləri nəzərdə

tutulmalıdır, nəinki iri sənaye parklarının rezidentlərinə.

Sonra 106-cı və 164-cü maddədə, biz onu da müşahidə edirik, burada da heyvan və quş əti ilə bağlı eyni qaydada qeyd olunur. Digər quş əti istehsal eləyənlər neyləsin? Onlar istehsal edəcək, vergidən azaddırlar, çıxaracaq bazara ucuz qiymətə. Bu biri quş əti istehsal eləyən, tutaq ki, həmin rayonlardakı sahibkarlar hansı vəziyyətdə qalacaq, onlar mallarını neçəyə satsın? Kifayətdir ki, bazarda biri digərindən öz məhsulunu bir manat ucuz satsın. O birilər qalacaq pis vəziyyətdə və malları da əllərində qalacaq, bunun harası oldu rəqabətliklik? Misal üçün, biz deyirik ki, bu, azadolmalar fərdi olmamalıdır. 164.1.48-ci maddəsinə görə Formula 1 yarışları ilə əlaqədar olaraq bağlanmış müqavilə əsasında mal, iş və xidməti təqdim edən şəxslər yanvarın 1-dən 6 il müddətinə vergidən azad olunur. Bu da fərdi güzəştdir ki, yenə də 2-ci maddənin ruhuna ziddir. Biz bu maddəni qəbul eləmək istəyirik. Mən hesab edirəm ki, bu, hökumət səviyyəsində proteksionizmdir, himayəçilikdir. Ona görə də bu maddələrə biz səs verməməliyik.

Mikayıl müəllim, mənim diqqətimi cəlb eləyən başqa bir məsələ nədən ibarətdir? Bu çox yaxşıdır, 77-ci maddədə qeyd olunur ki, yeni nəzarət kassa aparatları qoyularsa, onlar vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirilir. Mən hesab edirəm ki, vətəndaşların vergiyə inamını artırmaq üçün ilk növbədə “Sədərək” və “Binə” kimi ticarət mərkəzlərindən başlamaq lazımdır. Dəfələrlə Milli Məclisdə məsələ qaldırılıb. Hamı bilir ki, o ticarət mərkəzlərini kim himayə eləyir, orada çox böyük, yüz milyonlarla vəsait vergidən yayındırılır. Orada sahibkarlardan əlavə pul yığılır. Prezident dəfələrlə bu məsələni qaldırıb ki, sahibkarlar yalnız vergi ödəməlidirlər. İnsanlar görsə ki, o cür

himayə olunan yerlərdə vergi nizam-intizamı yaradıldı, bu biri, kiçik, orta sahibkarlar özləri heç bir problemsiz vergilərini ödəyəcəklər. Məsələn, mən dəfələrlə bir məsələni qaldırmışam. Mikayıl müəllim, Sizə hökumətin üzvü kimi müraciət edirəm. Bakının mərkəzi köşklərlə doludur. Özü də əhalinin ən çox gedib-gəldiyi yerlərdə, gözəl köşklərdir. Həmin köşklərdə “Reklam haqqında” Qanuna zidd olaraq şüşələrin arxasında siqaretlər düzülür. Əslində, bu, xarici turistlər qarşısında ölkəmizin geri qalmışlığının nümayişidir. Dünyanın heç bir yerində siqaret bu formada, şəhərin mərkəzində, məktəblərin böyründə köşklərdə reklam olunmur. İndi siqaretin satışı ilə kim məşğuldur, köşklər kimə məxsusdur? Hesab edirəm, Siz bunu aradan qaldırırsanız, camaat görəcək ki, qanunlar hamı üçün eynidir. Yoxsa, insanlar bunu görməyincə, inanmayınca, bütün bu səylər heç bir nəticə verməyəcək.

Diqqətinizi cəlb etmək istədiyim başqa bir məsələ toylardakı sadələşdirilmiş vergi məsələsidir. Məsələn, qeyd edirsiniz ki, video çəkilişlərdir, fotolardır, bunlar cəmi 30 manat aylıq sadələşdirilmiş vergi verir. O cümlədən müğənnilərin adı çəkilmir, amma qeyd olunur ki, aparıcılıqla məşğul olan şəxslər. Toylarda elə artistlər var ki, mən bilmirəm bu araşdırmanı kim aparır, 10 min, 14 min manata toylara gedirlər. 30 manat aylıq sadələşdirilmiş vergi nə ola bilər? Adi video çəkilişi, hamımız toy eləmişik də, ən primitiv video çəkiliş 2000 manatdır. Yaxud fotoqraf var, o fotoqraf hər toyda çəkilişə görə toyun sonunda 500 manat administratora pul verir. Ona görə çəkməçidən biz 5 manat alırıq, həmin bir toyda 10 min qazanan müğənnidən 30 manat, bu nə dərəcədə ədalətli vergi qoymadır, nə dərəcədə ədalətlidir? Ona görə, hesab edirəm, ikinci oxunuşa qədər qeyd elədiyimiz

məsələlərə bir də baxacağıq. Ümumiyyətlə, digər dəyişikliklər çox mütərəqqi dəyişikliklərdir və dediyim məsələlər nəzərə alınsa, mən bu layihəyə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fazil Mustafa.

F.Mustafa. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən də hesab edirəm ki, vergi siyasətində olan dəyişiklik iqtisadi islahatların əsas istiqamətini müəyyən edəcəkdir. Son vaxtlar İqtisadiyyat Nazirliyinin yaranması və Mikayıl müəllimin ora təyin olunması cəmiyyətdə, həqiqətən, ciddi bir ümid yaradıb ki, ölkədə insanları narahat edən problemlərin, xüsusilə də iqtisadi, sosial sahədə bir çoxunu aradan qaldırmaq mümkün olacaq. Əslində bunların həlli mümkündür, sadədir. Sadəcə, bir qrup şəxslərin imtiyazdan imtina etməməsi, yaxud da etdirilməməsi problem yaradır. Hərə bir sahəni özünün inhisarında saxladıqca, ölkənin alt qatlarında bu siyasəti həyata keçirmək çətin olacaqdır.

Ölkə Prezidentinin mesajları da kifayət qədər açıq, aydındır ki, ölkədə heç bir güzəştəz vətəndaşın vəziyyətini yaxşılaşdıracaq sistemli addımlar atılmalıdır. Burada tez-tez deyilir ki, sahibkarlardan zəli kimi yapışırlar, onların inkişafına imkan vermirlər. Təkcə məsələ bununla yekunlaşmır. Məsələ həm də onunla yekunlaşır ki, sahibkarlığın inkişafı üçün birinci növbədə ciddi şəkildə məhkəmə islahatı aparılmalıdır. Bu istiqamətdə Prezidentin fərmanı var, iki ay müddətində məhkəmə islahatları ilə bağlı təkliflər verilməlidir. 7 ay keçib, hələ ki, bu təkliflərdən xəbər-ətər yoxdur. Bu o deməkdir ki, islahatların ləngidilməsi istiqamətində də müəyyən mesajlar verilir.

Digər tərəfdən, ötən dəfə Milli Bankın sədri hörmətli Elman Rüstəmov da çıxış edəndə, açıqca bildirdi ki, hər

hansı şəkildə faizlərdə aşağı salınma olmayacaqdır. Demək, sahibkarın əlində torpaq var, torpağa icarə haqqı ödəyir, müəyyən çətinliklər içində bunu əlində saxlayır. Orda istehsal müəssisəsi yaratmaq üçün aşağı faizli kreditə ehtiyacı var, bunu ala bilmir. Sonradan onun hüququnu qoruyacaq məhkəmə sisteminə ehtiyac var, bunu da əldə edə bilmir. Onda iqtisadiyyatı necə inkişaf etdirmək olar? Vergi siyasəti də bilavasitə buna bağlıdır. Adam qazanmalıdır ki, dövlətə vergi ödəsin.

Bu gün Azərbaycan cəmiyyətinin, mən açıq söyləyirəm, nə siyasi, nə də başqa xarakterli problemi yoxdur. Azərbaycan cəmiyyətinin iqtisadi problemi var. İqtisadi problemi ondan ibarətdir ki, insanların böyük əksəriyyəti adi qaydada çalışaraq pul qazanmaq imkanından bir çox hallarda maneələrlə məhrum olurlar. Ona görə dövlətə vergi də ödəmirlər, ondan sonra insanlar siyasiləşməyə üz tuturlar. İnsanlar nə vaxt siyasiləşməyə üz tutur? Peşəkar olsun 1, 2, 3 faiz. Qalanlar niyə bura üz tutur? Çünki öz sahəsində məşğulluq əldə etməyəndə bura üz tutur. Ona görə siyasətimizdə bu istiqamət əsas götürülməlidir ki, necə eləyək, vətəndaş təzədən dirçəlsin, iqtisadi cəhətdən, sadəcə, öz sahəsində işləmək imkanı əldə etsin. Bu gün taksi sürücülərinə baxın. Böyük əksəriyyəti hansısa sahədə, ya müəllimdir, ya da hansısa bir mütəxəssisdirdir. Amma öz sahəsində iş tapa bilmədiyinə görə taksi sürücüsü işləmək ona başqa sahədə işləməkdən daha əlverişlidir. Onda da böyük gəlir əldə edə bilmir. Amma hər halda bunu düşünməyimiz, məsələyə geniş baxmağımız vacibdir.

Mən bu dəyişiklərdə xeyli mütərəqqi istiqamətləri görürəm. Hesab edirəm, bu dəyişiklikləri dəstəkləyəcəyəm. Amma bir məsələyə xüsusi diqqət çəkmək istəyirəm. Siz təhsil naziri də olmusunuz. O dövrdə Təhsil Nazirli-

yində dərslərlərin əlavə dəyər vergisindən azad olması məsələsi həllini tapıb və bu, müsbət haldır. Bu, orta məktəb dərslərlərinə aiddir. Amma ali məktəb dərslərləri buna aid deyil. Bu gün müsbət haldır ki, peşə texniki təhsillə bağlı dərslərlərin əlavə dəyər vergisindən azad olunması burada əks olunubdur. Bunu mən yüksək qiymətləndirirəm. Amma bir təklifi də Milli Məclisdə dəfələrlə təkrar eləmişik. Hesab edirəm, bu istiqamətdə cəsarətli addım atılmalıdır. Ümumiyyətlə, kitab və çap məhsulları əlavə dəyər vergisindən azad olunmalıdır. 18 faiz çox böyük rəqəmdir. Türkiyə, Gürcüstan, – bunu dəfələrlə qeyd eləmişəm, – bu rəqəmləri ortadan qaldırdı. Gürcüstanın imkanları bizdən böyük deyil ki? Bu, Azərbaycana olan münasibəti kökündən dəyişəcək. Özü də bu sahə niyə vacibdir? Burada, hesab edirəm, dövlətin böyük itkisi də yoxdur, çünki nəzarət olunan sahə xüsusi deyil. Məsələn adam var tirajda yazır 100 kitab, 1000 kitab buraxır. Plagiat olaraq başqası o kitabı on dəfələrlə surətini çıxarıb yayır. Buna dövlət onsuz da nəzarət eləyə bilmir. Amma bunun qiyməti aşağı salınanda pirat kitabların ortadan qalxmasına nail olmaq mümkündür. Kitabın qiyməti də ucuzlaşacaq və Azərbaycanda kitab alıcılığının səviyyəsi artacaqdır. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, burada cəsarətli addım atmaq lazımdır və bu addım atılarsa, həm də çap mediasının da inkişafına təsir göstərər. Bütövlükdə Azərbaycanda intellektual oyanışın, dirçəlişin yaranmasına səbəb ola bilər. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzil müəllim, Siz deyirsiniz ki, məhkəmə-hüquq sistemində islahatlar haqqında qanun layihəsini, neçə vaxtdır, gözləyirik. Qanun layihəsi gəlib, komitədə baxılıb, büdcədən sonra çıxarılacaq plenar iclasa. Kim deyir gəlməyib? Vahid Əhmədov.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən belə hesab edirəm ki, bizə təqdim edilmiş Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər 2018-ci ildə etdiyimiz dəyişiklərin davamı kimi qəbul edilməlidir. Çünki biz o vaxt vergi ilə əlaqədar ciddi islahatlar həyata keçirdik və islahatların da nəticəsi faktiki olaraq göz qabağındadır. Vergi sistemində şəffaflığın müəyyən qədər təmin edilməsi, ikili mühasibatlığın aradan qaldırılması, əmək müqavilələrinin düzgün bağlanması və gəlir vergisindən ödənilən məbləğin artımı göstərir ki, artıq vergi sistemində çox ciddi islahatlar həyata keçirilib və bu islahatlar öz bəhrəsini verməkdədir.

Hazırda bizə təqdim edilən Vergi Məcəlləsindəki 160-dan çox dəyişiklik, əsasən, bir sıra ciddi məsələlərin həllini mümkün edir. Birincisi, burada yalan əqdlərin bağlanmasından söhbət gedir. Bu, əlbəttə, həmişə mübahisə obyektinə olub. Doğrudan da, yalan əqdlər bağlamaq, yəni heç bir əmtəə, mal, xidmət olmadan kağız vasitəsilə müəyyən vəsaiti silmək, o cümlədən əlavə dəyər vergisini gizlətmək artıq adi hala çevrilmişdi və bunun qarşısını almaq üçün Vergilər Nazirliyinin təqdim etdiyi məsələ, hesab edirəm, çox vacibdir və bu, qəbul olunmalıdır. Riskli vergi ödəyiciləri ilə əlaqədar nəzarətin gücləndirilməsi. Bu da vacibdir. O cümlədən vergidənyayınma hallarının qarşısının alınması, POS terminalların quraşdırılması, xüsusilə bizdə nağdlaşdırma haqqında Qanun olduğu üçün nağdsız ödənişlərin qəbul olunmasına nəzarət mexanizminin daha da gücləndirilməsi üçün POS terminalların qəbul olunması, yəni təyinatı çox vacibdir. Yəni bu məsələ də həmişə bizdə gündəlikdə olub.

Dövlət büdcəsinin təxminən 4 milyarddan çox vəsaiti məhz əlavə dəyər vergisindən daxil olur. Əlavə dəyər ver-

gisində inzibatçılığın təkmilləşdirilməsi xüsusi əhəmiyyətli məsələlərdən biridir və bu məsələ də Vergi Məcəlləsində dəyişikliklərdə öz əksini tapmışdır. Bundan başqa, sahibkarlara kömək məqsədi ilə burada elektron hökumət prinsipi davam etdirilərək elektronlaşma aparılması, qaimələrin birləşdirilərək bir qaimə şəklində verilməsi müsbət hallar kimi qeyd edilə bilər. O cümlədən sahibkarlara kömək məqsədi ilə quş ətinin, heyvan ətinin əlavə dəyər vergisindən yenə 4 il müddətinə azad edilməsi də müsbət haldır. Tikinti ilə məşğul olan sahibkarlara, o cümlədən fiziki şəxslərə tikinti ilə əlaqədar müəyyən güzəştlərin edilməsi. Mən bunların hamısını müsbət hal kimi qiymətləndirirəm.

Amma bir sıra məqamlar da var ki, öz fikrimi bildirmək istəyirəm. Komitənin iclasında da demişəm. Birincisi, Mikayıl müəllimin özü burada iştirak edir. Sənaye parkları fəaliyyətə başlayanda biz onları 7 il müddətinə bütün vergilərdən azad etmişik. İndi bizə təqdim olunan variantda 7 il yox, 10 il edilib. Mən araşdırdım, baxdım, o cümlədən dövlət büdcəsinə verilən rəqəmlərdə, yəni sənaye parklarının tikintisinə kifayət qədər vəsait qoyulub. Mən dedim 3,3 milyard dollar. Haradasa 1,5 milyard manata yaxın məhsul istehsal ediblər, hətta xaricə 300 milyondan çox məhsul ixrac ediblər. Nə bizi məcbur edir ki, bunların, sənaye parklarının güzəştlərini uzadaq? Yəni bunlar nə gəlir vergisi, nə əmlak vergisi, heç nə vermirlər. Məgər 7 il müddət, təsərrüfatda işləyən insanlar bilirlər, kifayət eləmədi ki, bu parklar gəlib rentabelli vəziyyətə çıxıb işləsinlər. İkincisi də, Mikayıl müəllim, orada yalnız özəl sektorlar deyil, hökumətin də vəsaiti var. SOCAR ora, yəni Sumqayıtda müəyyən parkların rezidentlərinin yaranması ilə əlaqədar kifayət qədər vəsait qoyub. Ona görə

mən bu müddətin uzadılmasının əleyhinəyəm və xahiş edirəm, bu məsələyə baxılsın. 7 il kifayətdir ki, texnoparklar normal işləsin. Çünki bu, faktiki olaraq elə obyektlərdir ki, biz onlardan dövlət büdcəsinə vəsait götürməliyik. Niyə 3 il müddətinə yenə bu vəsaiti dövlət büdcəsinə götürmürük?

İkinci məsələ, komitədə də demişəm, heyvan və quş ətinin 4 il müddətinə vergidən azad edilməsi. Bəs niyə diri heyvanları biz vergidən azad etmirik? Çünki quş əti həm diri, həm də kəsilmiş şəkildə satılır. Bu suala da mən aydınlıq gətirmək istəyirəm. Bir də publik hüquqi şəxslər 164-cü maddədə, ümumiyyətlə, bu publik hüquqi şəxslər dövlət üçün bir bələdir. Heç nə dəyişməyib, adını dəyişdiriblər, faktiki olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlardır. Bunları da bir il müddətinə bütün görülən xidmətlərdən, işlərdən azad edirik. Bu, nə ilə əlaqədardır, bunu da bilmək istərdim.

Bir də Mikayıl müəllimin burada olmasından istifadə edərək iki məsələyə toxunmaq istəyirəm. Biz bir neçə dəfə diferensiallaşmış vergi sisteminin tətbiqini təklif etmişik. Mən də, həmkarım Əli müəllim də. Amma çox təəssüflər ki, nəşə Vergilər Nazirliyi buna getmək istəmir. İndi Siz həm vergilər naziri, həm də iqtisadiyyat nazirisiniz. Mən belə hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, bütün dünyada qəbul olunan bir variantdır. Azərbaycanda diferensiallaşmış vergi sisteminə getmək lazımdır. Nəyə görə hər şeyə 18 faiz vergi ödəməliyik?

İkinci bir məsələ nağdlaşdırma ilə əlaqədardır. Biz qanun qəbul eləmişik. Hesabdan 30 min manata qədər nağd vəsait çıxarıla bilər. Amma dövlət büdcəsi qəbul edirik, keçən il dövlət büdcəsində nağdlaşdırmaya 3 milyard manat ayrılmışdısa, 2020-ci ilin dövlət büdcəsinə 3,6 milyard

manat ayrılıb. Yaxşı, bu nağdlaşdırmanı deyirik ki, 30 min manata qədər, 3,6 milyard manat nağdlaşdırma haradan çıxarılacaq? Yəni biz sahibkarı məcbur edirik ki, get, qayda-qanun poz, 30 min manat deyil, istədiyən qədər vəsaiti çıxara bilərsən. Sonra da biz səni cərimə edə bilərik. Bu məsələ çox ciddi məsələdir, ona görə də mən belə hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, o vaxt bu qanun qəbul olunanda, biz dedik 30 min manat çox az məbləğdir. İri, transmilli şirkətlər var, Azərbaycanda kifayət qədər dövryyəsi, işi olan digər şirkətlər var. Bunlar 30 min manat nağd pul çıxartmaqla nə edə bilər? Nağd pul çıxartmaq, söhbət ondan getmir ki, mənimsənilir. Elə detallar, elə hissələr var ki, onlar nağd vəsaitlə alınır. Ümumiyyətlə, bu məsələlərə baxıb, fikir bildirməyinizi xahiş edirəm.

Ümumi götürəndə mütərəqqi addımdır. Cənab Sədr, hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, Vergilər Nazirliyi sistemində aparılan islahatları digər nazirliklərdə də həyata keçirmək lazımdır. Qanun layihəsinin qəbul olunmasını təklif edirəm. Birinci oxunuşda qəbul edilsin. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əflatun Amaşov.

Ə.Amaşov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar hörmətli hökumət üzvləri, əziz media nümayəndələri. Artıq üçüncü gündür ki, biz ölkəmiz üçün çox vacib olan məsələləri müzakirə edirik. İndiki məsələ də çox əhəmiyyətlidir və mütərəqqidir. Hesab edirəm ki, Vergi Məcəlləsində müzakirə etdiyimiz dəyişikliklərdən irəli gələn məsələlər qarşımızda tam yeni mərhələ açır. Biz bu mərhələni məsuliyyət mərhələsi kimi də dəyərləndirə bilərik. İlk diqqətimi cəlb edən Məcəllədən “iri vergi ödəyicisi” anlayışının çıxarılması və məsələnin digər mədələlərə əlavələrlə daha da konkretləşməsidir. Məcəlləyə

“yalan əqd” anlayışının daxil edilməsini, xüsusilə vacib sayıram, müəssisələrin hüquqi sahibləri ilə yanaşı, faktiki sahibləri, yəni təsisçiləri də məsuliyyətdən kənar qalmamalıdır. Bunları müsbət qiymətləndirirəm. Təbii ki, müəyyən qeydlərim də var.

Bu baxımdan, Məcəllənin 2.4.1-ci maddəsinə əlavəyə münasibətimi ifadə etmək istərdim. Göstərilir ki, sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətini təşviq edən azadolmalar və güzəştlər müddətli olmalı və fərdi xarakter daşımalıdır. Bunun vurğulanmasına ehtiyac görmürəm. Əvvəla, ölkəmiz sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətini təşviq edir. Cənab Prezident də çıxışlarında dəfələrlə məsələyə toxunub. Belə olan halda bu maddənin Məcəlləyə əlavə edilməsi, belə desəm, mənəvi uyğunsuzluq yaradır.

İkincisi, əgər azadolma və güzəşt, eyni zamanda, onun şamil edildiyi qrup müəyyənləşdirilirsə, bunu nə vaxtsa Məcəlləyə dəyişikliklə də həyata keçirmək mümkündür. Məncə, sənədin ümumi, mütərəqqi təbiətini bu cür ifadələrlə ağırlaşdırmağa ehtiyac yox idi.

Hörmətli cənab Sədr, söhbət Vergi Məcəlləsindən düşübsə, mən bu sənəddə əksini tapan, ancaq tamamilə başqa qərarla icra olunan məqama diqqətinizi çəkmək istərdim. Məsələyə bir neçə dəfə toxunmuşam da. Vergi Məcəlləsinin 164.1.7-ci maddəsində göstərilir ki, “kütləvi informasiya vasitələri məhsullarının alğı-satqısının bütün növləri üzrə dövriyyələr, mətbu kütləvi informasiya vasitələri məhsulları istehsalı ilə bağlı redaksiya, nəşriyyat və poliqrafiya fəaliyyəti” əlavə dəyər vergisindən azaddır. Ancaq bilirsiniz ki, 2016-cı ildən ölkəyə gətirilən qəzet kağızı və hazır çap məhsulları əlavə dəyər vergisinə cəlb edilir. Kitablarla bağlı hörmətli Fazil müəllim də bir müddət bundan əvvəl vurğuladı. Çünki yuxarıda qeyd etdiyim

azad etmə Məcəllə ilə paralel şəkildə Nazirlər Kabinetinin qərarında da əksini tapmışdır. Həmin qərar 2015-ci ildə ləğv edildiyindən əlavə dəyər vergisi tətbiq olunur. Olmazmı, biz bu məsələdə Nazirlər Kabinetinin ləğv edilmiş qərarını deyil, Vergi Məcəlləsini rəhbər tutaq. Bu verginin tətbiqindən dövlət büdcəsinə cəmi 600 min manata yaxın vəsait daxil olur. Rəqəm elə də böyük deyil, ancaq mətbuat üçün kifayət qədər böyük rəqəmdir.

Yeri gəlmişkən, Məcəllənin 164.1.8-ci maddəsinə də diqqət yetirmək istərdim. Orada ümumtəhsil müəssisələri üçün dərslik komplektləri və uşaq ədəbiyyatının istehsalı ilə bağlı redaksiya, nəşriyyat və poliqrafiya fəaliyyətinin də ƏDV-dən azad olunduğu göstərilir. Bu imtiyaz niyə mediaya da şamil edilməsin? Detallara getmək istəməzdim. Ümumən, “Vergi ödəməkdən azad edilmə” adlanan 164-cü maddədə elə bəndlər var ki, onlar üzrə ayrı-ayrı sahələrlə bağlı vergidən azad etmə KİV fəaliyyəti qədər önəmli deyil. Unutmayaq ki, ət, çörək, digər yemək məhsulları heç də mənəvi qidadan qiymətli olmamalıdır. Biz hər zaman, hər yerdə bildiririk ki, ölkəmizdə media fəaliyyəti üçün münbit şərait mövcuddur, bir sıra imtiyazlar var, mediaya dövlət qayğısı göstərilir. Belə olan halda, mənəcə, ƏDV-nin ləğvini də növbəti imtiyaz kimi nəzərdən keçirmək mümkün olardı. Buna ehtiyac var. Hələ Vergi Məcəlləsinin timsalında qanunvericilik əsasının olduğunu da bayaq vurğuladım. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bəxtiyar Əliyev.

B.Əliyev. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar! Mən də bu Vergi Məcəlləsində təklif edilən dəyişikliklərin çox mütərəqqi olduğunu və şübhəsiz ki, onların iqtisadiyyatın daha sürətli inkişafına və sahibkarlığın genişlənməsinə töhfə verəcəyinə şübhə etmirəm və

biz onu dəstəkləyəcəyik. Qısa bir müddət ərzində vergilər sahəsində çox böyük işlər görüldü və nəhayət ki, sahibkarların da intizama ciddi əməl etməklə geniş imkanları yarandı ki, ədalətli rəqabət şəraiti təmin edilsin.

Bu dəyişikliklərlə bağlı bizə təqdim olunan sənəddə 7 məqsəd müəyyənləşdirilib. Bu məqsədləri təhlil edəndə görürsən ki, bütövlükdə vergi siyasəti bu gün Azərbaycan Respublikasında aparılan islahatlar konsepsiyasına tam uyğun həyata keçirilir. Bu baxımdan da təklif edilən dəyişikliklərin gözəl nəticələr verəcəyi qətiyyənlə şübhə doğurmur. Bizim deputat həmkarlarımız da ayın 12-də də müxtəlif sahələrlə bağlı çıxışlar etdilər. Bir məsələ qaldırıldı ki, elm və təhsil, səhiyyə, eyni zamanda, digər istehsal sahələri ilə bağlı ölkədə istehsal edilməyən, – bu, elə mətbuata da aiddir, – amma xaricdən gətirilən avadanlıqlar var, bunlara çox böyük vergilər qoyulmuşdu və müvafiq məsləhətləşmələrdən sonra qanunvericilikdə dəyişikliklər edildi, bunlara güzəştli müddətlər müəyyənləşdirildi. Onlar 7 il müəyyənləşdirilmişdi, indi bu gün 10 il müddət təklif edilir. Mən çox xahiş edərdim ki, bu məsələyə diqqət yetirilsin ki, bu, olduqca vacib olan bir məsələdir. Burada da qeyd edilir ki, istehsal sahələrinin inkişafı, elmi-tədqiqat və təcrübə konstruktor işlərinin görülməsi üçün gətirilən texnika, texnoloji avadanlıqlar və qurğuların idxalı 10 il müddətinə azad edilir. Bu, əlbəttə, çox vacib bir məsələdir. Sadə bir misal deyim. Elm Fondu, yaxud Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, digər fondlar qrant layihəsi ayırır və o qrant layihəsi əsasında həyata keçirilən layihələrdə hər hansı cihazlar nəzərdə tutulurdu. Elə təkcə o cihazlara görə o vergilər qrant layihəsində ayrılmış vəsaitin böyük bir məbləğini aparırdı. O güzəştlərdən sonra işlər artıq bir xeyli canlanıb və bu işlər görülür.

Digər bir məsələ “Startup”lar var. Bu “Startup”ların özünün inkişafı iqtisadiyyatın, sahibkarlığın inkişafına çox böyük töhfədir və bunu təşfiq etmək lazımdır. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, bu nəzərdə tutulan güzəştlər o sahələrə də, yəni yeni texnologiyaların gətirilməsinə tətbiq edilsə və o texnologiyalar əsasında Azərbaycanın özünün yüksək texnologiyalar cəmiyyətinə çevrilməsinə bu, böyük töhfədir. Əgər biz bunu etməsək, onda, əlbəttə ki, yüksək texnologiya və rəqabət qabiliyyətli iqtisadiyyatın inkişafına nail ola bilmərik.

İkinci bir misal gətirərdim. Əgər vaxtı ilə ulu öndər Azərbaycanda yüksək texnologiya bilikləri tələb edən sahələrin, o zavodların, kondisioner, EVM zavodlarının və sairələrin tikintisini Azərbaycana gətirməsə, o sahədə alimlər yetişməsə, konstruktör təcrübə laboratoriyaları yaradılmasa idi, əlbəttə ki, bu gün müstəqil Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətini öz hesabımıza təmin edə biləcək işlərin görülməsi, müdafiə sənayesi sahəsinin inkişaf etdirilməsi də mümkün olmazdı. Bu baxımdan, mən hesab edirəm ki, Vergilər Nazirliyinin nəzərdə tutduğu bu dəyişikliklər çox mütərəqqidir, çox yaxşıdır.

İkinci bir məsələ, hesab edirəm ki, bu məsələyə həm də ona görə kompleks şəkildə baxılmalıdır ki, cənab Prezidentin həyata keçirdiyi islahat nəticəsində İqtisadiyyat Nazirliyinin strukturu, tərkibi dəyişildi. Bütövlükdə, elə bir kompleks yaradıldı ki, sahibkara dəstək və sahibkarın işinin müəyyənləşdirilməsi, hamısına bir yerdə baxılsın və bütün bunlar hamısı təkcə kiçik və orta sahibkarlığın deyil, iri sahibkarlığın da inkişafına xidmət etsin. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, İqtisadiyyat Nazirliyi təkcə Vergi Məcəlləsi çərçivəsində deyil, gələcəkdə bu imkanlardan istifadə edərək sənaye kompleksləri,

sənaye məhəllələri yaradılır. Bizə də müraciət var, mənim təmsil etdiyim Ağdam rayonunun işğal altında olmayan ərazisində də bir sənaye məhəlləsinin salınması ilə bağlı məsələlər qaldırılıb və neçə müddətdir İqtisadiyyat Nazirliyinə də bu təklif verilib. Əgər biz bu sənaye məhəlləsinə yaradacağıqsa, ora gətiriləcək avadanlıqlar, qurğular sonra oradakı kiçik sahibkarların kənd təsərrüfatı məhsullarının emalına xidmət edəcəksə, onda, əlbəttə, bunun heç bir faydası olmayacaq. Bu baxımdan da, hesab edirəm ki, burada əvvəldə qeyd edildiyi kimi, maddədə güzəştlər müddətli olmalıdır və bu güzəştlər investisiya fəaliyyətini, sahibkarlığı təşviq etməlidir. Bu siyasət düzgün siyasətdir və bu siyasəti biz davam etdirməliyik.

Mən digər bir məsələyə toxunmaq istərdim ki, bu gün kiçik və orta sahibkarlıq üçün çox münbit şərait yaradılıb. Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklər və ayın 12-də iqtisadiyyat nazirinin burada çıxışı zamanı səsləndirdiyi təkliflər, hesab edirəm ki, bütövlükdə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün ən mütərəqqi təkliflərdir, biz onları dəstəkləməliyik və qəbul etməliyik.

Azərbaycanda iqtisadi inkişaf sürətlə gedir, Azərbaycan əhalisinin heç bir iqtisadi sıxıntıları yoxdur. Sahibkarlıq fəaliyyəti üçün münbit şərait var, amma bunu daha da genişləndirməliyik. Kreditlərin əlçatanlığı, güzəştlər məsələsinə biz baxmalıyıq. Amma bütövlükdə, mən hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycanın kəndləri də, rayonları da inkişaf edir və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin siyasəti ondan ibarətdir ki, bütün kəndlərimiz də şəhərlərə bənzəsin. Bu gün bütün kəndlərin abadlaşdırılması, yeni iş yerlərinin açılması və istehsal sahələrinin, sənaye məhəllələrinin rayonlara, qəsəbələrə, kəndlərə keçirilməsi də bu siyasətə xidmət edir. Əgər kimsə, haradasa yeni bir sahə

ilə məşğul olmaq istəyirsə, bunun üçün münbit şərait var və hesab edirəm, bundan sonra da İqtisadiyyat Nazirliyinin həyata keçirdiyi siyasət yalnız və yalnız buna xidmət edəcəkdir. Cənab Prezidentin nəzərdə tutduğu və həyata keçirdiyi uğurlu iqtisadi islahatlar Azərbaycan xalqı tərəfindən də çox rəğbətlə qarşılır və dəstəklənir. Bu, Azərbaycanın gələcək sosial rifahının təmin edilməsinə xidmət edir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Naqif Həmzəyev.

N.Həmzəyev. Cənab Sədr, hörmətli Mikayıl müəllim, millət vəkilləri, KİV nümayəndələri, xanımlar və cənablar! Bu gün bizə təklif olunan dəyişikliklər, həqiqətən də, çox vacib dəyişikliklərdir. Mən də bu dəyişiklikləri dəstəkləyirəm. Ümumiyyətlə, 2019-cu il Azərbaycan tarixində uğurlu islahatlar ili olaraq yadda qalacaqdır və vergilər sahəsində də əldə olunan uğurlar hər birimizi sevindirir. Xüsusilə də nağdsız ödənişlərə marağın artması çox uğurlu nailiyyətlərdən biridir. Ancaq bununla yanaşı, biz unutmamalıyıq ki, daim vergi ödəyən və heç bir qanun pozuntusu etməyən sahibkarla digər sahibkarlar arasında biz bir rəqabət yaratmalıyıq, onları həvəsləndirməliyik və çalışmalıyıq ki, vergi ödəyən sahibkarlar sözün əsl mənasında bunu sevərək etsinlər.

Bununla yanaşı, biz sağlam həyat tərzinin Azərbaycanda tək Bakıda deyil, bütün regionlarda təbliğ etməliyik və regionlarda yoqa mərkəzləri, fitness mərkəzləri, idman klublarının sayının çox olması üçün çalışmalıyıq. Çox təəssüflər olsun ki, bu sahədə böyük gəlirlər olmadığı üçün sahibkarlar bu sahəyə maraq göstərmirlər. Mən Mikayıl müəllimdən xahiş edirəm yoqa mərkəzləri, fitness mərkəzləri, idman klubları açmaq istəyən gənc sahibkarlara vergi güzəştləri tətbiq olunarsa, regionlarda inanıram

ki, bu problemləri aradan qaldıra bilərik. Belə olduğu təqdirdə həm gənclərimiz idmana meyillənər, peşəkar deyil, ümumiyyətlə, kütləvi şəkildə idmanla məşğul olan insanların sayı artar, həm də sahibkarlar çalışarlar ki, idmana da yatırım etsinlər. Ümumilikdə, mən bu dəyişiklikləri dəstəkləyirəm və düşünürəm ki, birinci oxunuş üçün biz məqbul hesab etməliyik və həmkarlarımı da bu dəyişikliklərə səs verməyə çağırıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aydın Hüseynov.

A.Hüseynov. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hökumət üzvləri, media nümayəndələri! Biz keçən il Vergi Məcəlləsinə edilən köklü dəyişikliklərlə bağlı burada bu prosesləri həyata keçirərkən bəzi tərəddüdlər var idi. Ancaq Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsinin, bu işlərə birbaşa rəhbərlik etməsinin və təkan verməsinin nəticəsini biz çox gözləmədik. 2019-cu ildə dövlət büdcəsinə proqnozlaşdırıldığından 300 milyon əlavə vəsait daxil oldu. Əlbəttə, bax, bu əlavə vəsaitin daxil olması, birinci növbədə mən əsas səbəbi dedim, cənab Prezidentimizin bu işə rəhbərlik etməsi, Vergi Məcəlləsindəki dəyişikliklər, şəffaflığın təmin olunması və bununla yanaşı, ən başlıca səbəblərdən biri də onu görürəm ki, vergi orqanları, onların əməkdaşları ilə vergi ödəyiciləri arasında böyük bir etimadın yaranması idi. Bütün bunların hamısı büdcəyə olan əlavə gəlirləri təmin etdi.

Mən hesab edirəm ki, bu dəyişikliklər də büdcəmizə əlavə gəlirlər gətirəcək və proqnozda nəzərdə tutulan qaydada öz həllini tapacaqdır. Edilən dəyişikliklər arasında 7 hədəfin müəyyənləşdirdiyini görürük və inanıram ki, bu hədəflərə nail olunacaq. Bunların içərisində, bayaq hörmətli Ziyad müəllim də qeyd etdi, əmtəəsiz əməliyyat aparan vergi ödəyicilərinə qarşı olan mübarizəni daha

həssas hesab edirəm. Çünki bu, vergidənyayınmanın qarşısını alması ilə yanaşı, daxili istehsalı da artıracaq. Çünki bu, əmtəəsiz əməliyyatlar, əsasən, daxili əmtəə hesabına həyata keçirilir. Vergilər sahəsində aparılan böyük fundamental dəyişikliklər, innovativ tədbirlər və elektron daşıyıcıların tətbiqindən geniş istifadə olunması işin operativliyini daha da genişləndirir.

Bir məsələni də qeyd etmək istərdim. Bu, bank hesablarının açılması ilə bağlıdır. Bu, kütləvi hal almada, bəzi vergi ödəyiciləri ikinci bank hesabı açarkən onların əgər vergi borcu varsa, bu bank hesablarının açılmasında müəyyən çətinliklər yaranır. Mən hesab edirəm ki, digər bank hesabları açılarkən, əslində, həmin vergi ödəyicilərinin işi sürətləndirilməlidir. Çünki o, çox güman ki, banklardan əlavə resurslar əldə edir. Bu əlavə resursların əldə olunması da elə verginin ödənişini asanlaşdıran amillərdəndir.

Bir fikrimi də bildirmək istərdim. Məlumdur ki, büdcə təşkilatlarının sifarişi əsasında iş görən podratçı təşkilatların əlavə dəyər vergisi dövlət xəzinədarlıq vasitəsi ilə həyata keçirilir. Mən hesab edirəm ki, sadələşdirilmiş vergi növlərinin də həmin qaydalarla, proseduralarla büdcəyə cəlb olunması büdcə gəlirlərinin daha da operativ və vaxtında təmin olunmasını təşkil etmiş olar. Bu silsilədən olan bir fikrimi də bildirmək istərdim. Büdcə təşkilatlarının sifarişlərini həyata keçirən podratçı təşkilatların büdcə öhdəlikləri ilə yanaşı, həm də pensiya fondu öhdəlikləri yaranır. Məlumdur ki, görülən işlərin və xidmətlərin tərkibində əmək tutumu da var. O əmək tutumuna uyğun olaraq əmək haqqına üstəliyin də məhz xəzinədarlıq vasitəsi ilə ödənişinin təmin olunması, mən hesab edirəm ki, öz müsbət nəticəsini vermiş olar. Mən Vergi

Məcəlləsində olan dəyişiklikləri bütövlükdə mütərəqqi hesab edirəm. Uğurlar arzu edirəm və səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hökumət üzvləri, mətbuat, media təmsilçiləri. Burada həmkarlarım çox dəyərli fikirlər səsləndirdilər. Biz hamımız bu dəyişiklikləri dəstəkləyirik, çünki çox önəmli addımlar atılır, vergi sahəsində çox ciddi islahatlar həyata keçirilir və biz hamımız bilirik ki, bu islahatların əsas hədəfi sahibkarlıq mühitini daha da genişləndirmək və ən vacibi şəffaflığın yaradılmasıdır. Ona görə biz buradakı bütün bu vacib maddələri dəstəkləyəcəyik.

Sadəcə, qısa olaraq komitə iclaslarımızdakı müzakirələrdə də bu məsələni qaldırmışdıq. Hörmətli Mikayıl müəllim, Siz o iclasda yox idiniz. Burada bəzi həmkarlarım da səsləndirdi. Mən, sadəcə, bir bu məsələyə baxılması təklifini xahiş edib çıxışımı bitirəcəyəm. Doğrudan da, kitab və çap məhsullarına və ali məktəb dərsliklərinin əlavə dəyər vergisi məsələsinə baxılması çox vacib məsələdir. Qonşu ölkələrin, qardaş Türkiyənin təcrübəsinə baxdıqda biz görürük ki, kitab, çap məhsullarına, ali məktəb dərsliklərinə yanaşma əlavə dəyər vergisinə çox fərqli bir yanaşmadır. Bu, 18 faizlik əlavə dəyər vergisi indi bəlkə bunun tamamilə ləğv olunması büdcə üçün hansısa çətinliklər yarada bilərsə, amma ən azı bunun azaldılması məsələsinə baxılması çox önəmlidir. Siz təhsil naziri olduğunuz dövrdə də çox önəmli islahatlar həyata keçirdiyinizi və ən vacib məsələlərdən biri kitaba qayıdış, kitab oxumağa meyilliyin artırılması və kitab biznesinin, ölkəmizdə yerli yazarların kitablarının çap edilməsi, satılması və sair kimi proseduraların asan başa gəlmədiyini də kitab oxuyucuları arasında maddi imkan səviyyəsi çox

fərqli insanların olduğunu da nəzərə alaraq, bu, ümumiyyətlə, kitaba dövlətimizin siyasətində də xüsusi bir yanaşmanın olduğunu da vurğulayacaq bir addım olardı. Ona görə bunun, bir az öncə həmkarlarımdan Əflatun müəllim də səsləndirdi, dövlət büdcəsinə də buradan daxil olan vergilərin böyük bir çəkiyə malik olmadığını, amma buna qədər bu proseslərə özünün müsbət təsirini göstərəcəyini də nəzərə alaraq, bu məsələyə baxılması, kitab, çap məhsulları, ali məktəb dərsliklərinin əlavə dəyər vergisinin digər məhsullarla bərabər şəkildə tutulmaması vacibdir. Yenə vurğulayıram, qonşu ölkələrdə, elə ölkələr var, ümumiyyətlə, bundan vergi almır. Qardaş Türkiyədə bu vergilər demək olar ki, cüzi rəqəmlərlə ölçülə bilər. Ona görə bu məsələyə baxılmasını Sizdən xahiş edirik. İnanırıq ki, bu dəyişiklikləri dəstəkləyəcəyik.

Bir də POS terminalların quraşdırılması, bölgələrdə də bu prosesin sürətlə aparılması məsələsi çox önəmlidir. İnanırıq ki, bu məsələ də diqqətdə olacaq. Sadəcə, böyük şəhərlərdə deyil, bölgələrdə də bu, ən vacib məsələlərdən biridir. Bu məsələləri də diqqətinizə çatdırırıq və uğurlar diləyirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Novruzəli Aslanov.

N.Aslanov. Hörmətli Sədr, mənə söz verdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Təbii olaraq, mən də bir çox həmkarlarımdan fikri ilə razıyam. Bildirmək istəyirəm ki, bu qanun layihəsi çox mütərəqqidir və son zamanlar vergilər sistemində sistemli şəkildə müsbət yanaşmanın bariz bir nümunəsini görürük. İnanıram ki, xoş, yaxşı nəticələrini bizim insanlarımız tezliklə görəcəklər. Lakin hörmətli Sədr, Sizin icazənizlə, mən bir məsələyə xüsusi olaraq toxunmaq istərdim. Çox hörmətlə yanaşdığım hörmətli Qüdrət müəllimin fikirlərinə arayış formasında bir neçə

fikrimi söyləmək istərdim.

Çox vaxt biz maşında gedərkən, yaxud televiziya da hansısa bir musiqiyə qulaq asarkən, bir mahnını dinləyərkən özümüzsə sual verməliyik ki, bu bir mahnı həmin o müğənniyə neçəyə başa gəlibdir. Mən sizə məlumat vermək istəyirəm ki, bir mahnının ərsəyə gəlməsi ən aşağısı 3 min manatdan, 15–20 min manata qədər vəsaiti əhatə edir. Bircə onu qeyd etmək istəyirəm ki, bunun aranjemanı, studiyada yazılması, mahnının ərsəyə gəlməsi çox böyük bir qiymətə basa gəlir və bunu da nəzərə almaq lazımdır. Biz burada qeyd etdik ki, toylara bizim bəzi müğənnilərimiz 14 minə, mən istərdim Qüdrət müəllimə deyim ki, hətta 17, 18 minə də gedənlər var. Amma bununla bərabər, bizim müğənnilərimiz 2, 3 min, 1500 manata da toyları idarə edirlər. Nəzərə alaq ki, bunların həyat şəraiti də o qədər asan deyil, çətindir. Çünki o toylar gündəlik deyil və onların əsas qazanc mənbəyi də məhz bizim bu mərasimlərdir. Ansamblında da görürsünüz ki, 10–15 nəfər insan var. Onların da maddi vəziyyətini nəzərə almaq lazımdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu insanların işi çox çətindir. Onların həyatı, gələcəyi demək olar ki, sığortalanmayıb. Onların gələcək həyatı, maddi təminatı səslərindən asılıdır. Görkəmli sənətkarımız Akif İslamzadə bizim üçün bir nümunədir. Onun həyatında belə bir fəlakət baş verdi, səs telləri pozuldu və yaradıcılıq sahəsində həyat fəaliyyəti demək olar ki, dondu.

Bütün bunları nəzərə alaraq, mən vergilər sistemində bu həssas yanaşmanı dəstəkləyirəm. Mənə elə gəlir ki, bu sahədə olan bütün tələblər və bütün məsələlər bunlara ölçülüb-biçilib ki, məhz bu sistemdə belə yanaşma var. Hesab edirəm ki, bizim sənət adamlarına böyük diqqətlə yanaşılmalıdır və ümid edirəm, bu arayış gələcəkdə hör-

mətli Qüdrət müəllimin də fikirlərində müvafiq dəyişikliklər edəcəkdir. Dıqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rəşad Mahmudov.

R.Mahmudov. Hörmətli cənab Sədr, dəyərli hökumət üzvləri və çox hörmətli millət vəkilləri. Mən də həmkarlarım kimi Vergi Məcəlləsində olacaq dəyişiklikləri ölkəmiz üçün çox vacib olan hadisə kimi qiymətləndirirəm. Mikayıl müəllimin burada olmasını da düşünərək Vergi Məcəlləsində olan bəzi məqamları dilə gətirmək istərdim.

Bildiyiniz kimi, ölkədə səhiyyənin inkişafı ilə əlaqədar cənab Prezidentin atmış olduğu ciddi bir siyasi qərar var və onun arxasınca gələn əməli işlər ölkədə hər bir vətəndaşın canını düşünmədən təslim edə biləcəyi səhiyyə sistemi üçün çox ciddi islahatlar gedir. Sadəcə, son 2 il ərzində var olan dəyişiklikləri, şəxsən Mikayıl müəllimin vergilər naziri olduğu müddət içərisində burada bizim qəbul etdiyimiz qanunların əməli nəticələrini bütün ölkə vətəndaşları gördü. Yaşadıq və buna görə də şəxsən həm öz adımdan, həm də bütün insanlar adından biz Sizə təşəkkür edirik. Çünki kölgə iqtisadiyyatının ortadan qalxması, ölkədə şəffaflığın və azad rəqabətin əmələ gəlməsində əməli işlər öz nəticəsini vermiş vəziyyətdədir.

Xatırlayırsınızsa, 2018-ci ildə bir qanun dəyişikliyi ilə qeyri-dövlət və qeyri-neft sənayesində gəlir vergisində bəlli güzəştlər olmuşdu. Xüsusilə 8 min manata qədər olan gəlirlərin gəlir vergisindən azad olunması, arxasınca geri qalan mislinin 14 faiz olması ilə əlaqədar. Mən o vaxtı da dilə gətirmişdim, əslində, burada bəzi əks düşüncələr əmələ gəlir. Çünki bu gün ölkədə səhiyyə xidməti verən və orada çalışan həkimləri maraqlandıran bəzi suallar ortaya çıxır. Ölkədə hazırda 4 tipli səhiyyə müəssisəsi var. Bu, hazırda Səhiyyə Nazirliyinin təbəçiliyindəki dövlət

xəstəxanalarıdır. Maaş xaricində olan heç bir qazanc, əslində, birbaşa desək, qeyri-şəffaf və yaxud kölgə iqtisadiyyatı hələ də davam edir. Bu, həqiqətdir, bunu qəbul etməliyik. Publik hüquqi şəxslər. Ölkənin bir çox xəstəxanaları hazırda bu statusdadır, idarə və nazirliklər tabeliyində olan xəstəxanalar var. Bir də özəl xəstəxanalar var. İndi bir məqamı diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

2018-ci ildə gəlir vergisi tətbiq olunduqdan sonra idarə tabeliyində olan xəstəxanalar və dövlət xəstəxanalarında çalışan həkimlər bundan istifadə edə bilmədi. Amma özəl xəstəxanalarda ciddi şəkildə bir fərq yarandı. Yəni vergidən azaddırlar və 8 minə qədər olan məbləğdən sıfır vergi, daha sonrasını üçün 14 faiz vergi. Buna qarşılıq, bir çox xəstəxanalarda 25 faizə qədər, yəni 2 min manatın üzərində 25 faizə qədər vergitutma böyük bir fərq yaradır.

İkinci, bu gün verilən yeni qərarlarla publik hüquqi şəxslər üzərindən də bu imtiyazlar əmələ gəldikcə, hazırda daha da haqsız rəqabətin ola biləcəyi çox böyük təzadlar yaradıb. Yəni dövlət tabeliyində olan xəstəxanada ödənilən məbləğin haradasa sonunda bütün vergilər, ƏDV, gəlir və mənfəət vergisi, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödəmə və digər aidiyyəti vergilər verildikdən sonra 49 faizə yaxın kəsilmələr olmasına baxmayaraq, bəzi mərkəzlərdə isə bu, demək olar ki, çox cüzi rəqəmlərə gəlib çatır. Bu da düşünürəm ki, gələcəkdə səhiyyənin inkişafına, – bilirsiniz ki, yüksək özəl xəstəxanalarda çox yüksək texnologiyaların tətbiqi üçün ciddi yatırımlar qoyulub, – mənfi təsir edəcəkdir. Düşünürəm ki, bu gün olduğumuz məqamda rəqabət və ədalətlik prinsiplərinin gələcəkdə bir miqdar qorunması üçün hansısa addımların atılmasına ehtiyac var. Əlbəttə ki, söhbət verginin verilib-verilməməsindən getmir. Sadəcə, mərkəzlər və sistemlər arasında

fərqin olmaması vacibdir. Amma mənim şəxsi düşüncəm, vergi hər bir vətəndaşın, əslində, gələcəyinə edilmiş bir yatırımdır. Hər bir ölkədə dinindən, dilindən asılı olmadan insanların vergivermə mədəniyyəti, onu şərəf məsələsinə çevirməsi onun inkişafı, gələcəyi deməkdir. Əlbəttə, hər birimiz öz haqlı səsimizlə ölkədə vergilərin hansısa sahələrdən azad olmasını istəsək də, amma konseptual olaraq bir həqiqəti bilməliyik ki, bir ölkə vergi verdikcə dirçəlir, bir ölkənin vergisi nə qədər çox olursa, gələcək inkişaf və sabitlik təmin oluna bilər. Onun üçün mən bu fikirlərimi sizinlə paylaşaraq, bir də ikinci bir məqama toxunmaq istəyirəm.

Bildiyiniz kimi, akvakultura, xüsusən balıq sənayesində ölkədə çox ciddi, yeni bir inkişaf dönəmi yaşayırıq. Astaradan seçildiyimə görə bilirəm, son illərdə akvakultura ilə əlaqədar çox geniş, yeni yatırımlar başlayıb. Onların məndən xahişi ət və digər məhsullara şamil olunan güzəştlərin balıq yerlərinə də şamil olunması, onun ƏDV-dən və yaxud hansısa vergidən azad olunmasıdır. Bu, rəqabət prinsipi çərçivəsində, mənəcə, gələcəkdə müsbət təsirini göstərə bilər.

Bir daha fürsətdən istifadə edib, bütün bu fikirlərimizlə birlikdə yenə də Vergi Məcəlləsində olan dəyişikliklərin ölkəmizin gələcək inkişafında böyük töhfə verə biləcəyi inancındayıq. Bütün həmkarlarımı da buna səs verməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Kamran Nəbizadə.

K.Nəbizadə. Hörmətli Oqtay müəllim, hörmətli həmkarlar. Mən də bu gün təqdim olunan dəyişiklikləri, ümumilikdə, müsbət hesab edirəm. Bu dəyişikliklərlə bağlı kütləvi informasiya vasitələrində və sosial şəbəkələrdə bu günlərdə səsləndirilən bəzi məqamlara toxunmaq istərdim.

Bu, inşaatda sadələşmiş verginin ləğv olunması ilə bağlıdır. Bu ləğvolmanı sahibkarlığa və tikintiyə bir zərbə kimi təqdim edirlər, əslində, əsla elə deyil. Vaxtı ilə, 2015-ci ildə mən bu təklifi vermişdim ki, sadələşmiş vergi ya ləğv olunsun və yaxud onun tətbiqi mexanizmində dəyişiklik olsun və kənar xidmətlər sahəsində ƏDV sifirə bərabərləşsin. Nəyə görə? Ona görə ki, sadələşmiş vergi vaxtında çox mütərəqqi bir addım idi və tikinti sahəsini canlandırırdı. Amma onun tətbiqində ola bilsin bir sıra mexanizm çatışmamazlıqları var idi və maarifləndirmə işi tam dolğun aparılmadığına görə, məsələn, 219-cu və 220-ci maddələrdə göstərilən vergitutma obyektinə və dərəcələr təyinatı üzrə bir anlayışa gəlirdi. 219-cu maddənin 5-ci bəndində yazılır: “sadələşmiş vergi ödəyicisi mənfəət və ƏDV-nin vergisindən azaddır”.

Sahibkarlar onu belə anlayırdılar ki, bu halda inşaat aparıldıqda heç bir hesabat aparılmaya bilər, tikinti materialları və tikinti xidmətləri alarkən heç bir sənədləşməni aparmadıqda hansısa sanksiyalar tətbiq olunmayacaq. Bu 219-cu maddə onu bundan azad edir. Halbuki, bu, əsla elə deyil və uçotun aparılmamasına görə sanksiyalar tətbiq olunurdu və post faktum narazılıqlara səbəb olurdu. Bəzən ƏDV əvəzləşdirilməkdə nöqsanlar yaranırdı. Bu da, təbii ki, sahibkarlarda etiraz doğururdu.

Düşünürəm ki, bu gün sadələşdirilmiş verginin ləğv olunması çox gözəl, düzgün addımdır. Bütün bu anlaşılmaazlıqları aradan qaldıracaq. Təbii ki, ümumilikdə, dövlətimiz, hökumətimiz inşaat sektoruna çox böyük önəm verməlidir. Çünki inşaat sektoru həm əmək tutumlu sektordur, həm də çox böyük sayda sahələri qidalandırır və irəli çəkir. Əlavə onu da nəzərə almaq lazımdır ki, inşaat sektorunda çalışan insanların təxminən 60 faizi ali

təhsili olmayan, ixtisaslaşmış peşə sahibləridir. Ona görə də düşünürəm ki, inşaat sektoruna hər zamankı kimi çox güclü diqqət olmalıdır. Bu, çox həssas bir sahədir.

Bir məqama da toxunmaq istərdim. Qüdrət müəllim də, hörmətli Vahid müəllim də bunu vurğuladılar ki, texnoloji parklar üçün 10 il çoxdur. Mən, sadəcə, öz fikrimi söyləyirəm. Mənim fikrimcə, bu, çox deyil. Bəli, düşünülmüş, diferensial qaydada bu texnoparkların, aqroparkların urbanizasiyada şəhərlə kəndin arasında fərqi aradan qaldırmaq üçün seçilmiş müxtəlif rayonlarda tətbiqi düzgün olardı. Amma bu diferensiyaların, bu intiyazların verilməməsi, mənim fikrimcə, düzgün deyil. Bunu biz verməliyik. Ona görə ki, investorları cəlb etmək çox çətinidir. Dövlət başçımız cənab Prezident bunu dəfələrlə vurğulayıb ki, bizim xarici və daxili investisiyalara çox böyük ehtiyacımız var. Xüsusən də qeyri-neft sektoruna. Xarici investisiyalar ölkəyə elə də asan gəlmir, bizim bazarımız da məhduddur. 10 milyon əhalisi olan bazar elə də böyük bazar sayılmır. Bizim investisiyalara çox böyük tələbatımız var. Investorların qabağında sən hansısa imtiyazlar qoymalısan. Ən birinci növbədə 3 amil var, bunu hamı bilir. Birincisi, məhkəmə sisteminin azad olması, ikincisi işçi qüvvəsinin ucuz olması və infrastruktur, vergi imtiyazları.

Bizdə hüquq sistemində islahatlar gedir. Bizim əmək haqlarımız, işçi qüvvəmiz Asiya və Afrika ölkələrinə baxanda elə də ucuz deyil. Bizim ən böyük preferensiyamız nədə ola bilər ki, biz vergi və infrastruktur imtiyazları verək. Misal üçün, bu sahədə dünya iqtisadiyyatında maraqlı tendensiyalar baş verir. Bir tərəfdən maliyyə vəsaitləri həddindən ziyadə çox yığılıb. Digər tərəfdən, bu kapitalın yönəldilməsində çox böyük seçim və təkliflər var.

Məsələn, Özbəkistan Klassa və sahələr üzrə bu imtiyazları bizdən də çox tətbiq edir. Xarici investorların 10 illik mənfəət, gəlir vergilərindən və gömrük ödənişlərindən 100 faiz azad edirlər. Təbii ki, investor düşünəndə hara gəlsin, bunları müqayisə edəndə üzünü Özbəkistana tuta bilər. Təbii ki, burada başqa amillər də var. Amma sırf iqtisadi göstəricilərə baxanda, bəzi dövlətlərlə müqayisədə biz elə də güclü imtiyazlar vermirik. O cəhətdən mən düşünürəm ki, 10 illik azadolmalar, bu imtiyazlar, bu güzəştlər çox vacibdir. Digər maddələr, bəzi vergilərin tətbiqi üzrə təkliflərim var. Onları işçi qaydasında mən İqtisadiyyat Nazirliyinin işçiləri ilə təmasda olarkən verəcəyəm. Ümumilikdə, hesab edirəm ki, bu dəyişikliklər çox mütərəqqidir, dinamikdir və Vergi Məcəlləsi daim inkişaf etməlidir, çevik olmalıdır. Bu dəyişikliklər onu göstərir ki, Vergi Məcəlləsi ona xidmət edir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Get-gedə təzədən yazılırsınız. Xahiş edirəm, bu yazıları saxlayın.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Rauf Əliyev.

R.Əliyev. Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Hörmətli Sədr, mən verdiyim təkliflər kitablarla bağlı idi. Amma hörmətli həmkarım Qənirə xanım bunu səsləndirdi. Ona görə təkrara ehtiyac duymuram. Mən qanunu dəstəkləyirəm, buna səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rafael Hüseynov.

R.Hüseynov. Hörmətli qonaqlar, dəyərli həmkarlar. Şübhəsiz ki, vergi sisteminin mükəmməlliyi və dəqiq işlənməsi hər bir ölkənin inkişafı üçün vacib təməllərdən biridir. Vergi qanunvericiliyində dəyişikliklər təklif olursansa, əlbəttə, bu, həyatın irəli sürdüyü təkliflərdir. Təqdim olunan layihə də kifayət qədər mükəmməldir və təbii

ki, onu dəstəkləyirik. Əlbəttə, peşəkar yanaşma, maddə-maddə təhlil etmək, bu yazılanların nə dərəcədə dəqiq və rahat işləyə biləcəyi ilə bağlı təhlillər aparmaqdır. Lakin həmkarlarımızın bir çoxu ayrı-ayrı sahələrlə bağlı elə məqamdan istifadə edərək təkliflər irəli sürdüyündən mən də bir məsələ ilə bağlı düşüncələrimi bölüşmək istəyirəm.

Kino bu xalq üçün son dərəcə vacib sahələrdən biridir. Azərbaycan öz kino mədəniyyəti ilə, həqiqətən, iftixar etməyə haqlıdır. Çünki dünya kinosu 1895-ci ildə yaranıb və bu gün dünya kinosunda irəli getmiş bir çox xalqlar var. Lakin onların əksəriyyətinin kino yaşı xeyli cavandır. Azərbaycanda isə 1898-ci ildə artıq kino yaranmışdı, yəni dünya kinosunun yaranmasından vur-tut 3 il sonra Azərbaycanın öz kinosu vardı və artıq 1916-cı ildə Azərbaycan “Neft və milyonlar səltənəti” adlı ilk bədii filmini yaradıb. Azərbaycanın dünya kino mədəniyyəti xəzinəsinə daxil olan böyük inciləri də var. Yəni bu, elə bir yoldur və mədəniyyətin elə bir sahəsidir ki, bizim ümummillə inkişafımız, mənəvi yüksəlişimiz üçün son dərəcə əhəmiyyət daşıyır. Yəni kino varlığında həm də təhsili, maarifçiliyi və bir çox başqa zövq yüksəlişini yaşadan amildir.

Dövlətimizin başçısının da bu məsələlərə çox həssas münasibəti var. Nədən ibarətdir o münasibət və real sübutu nədən ibarətdir? 2019-cu ilin dövlət büdcəsində kino üçün 1,5 milyon manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulmuşdu. Ayrı-ayrı müzakirələrdə kino xadimləri də, bu sahənin mütəxəssisləri də və bu sahənin irəliləməsini arzulayan insanlar da deyirdilər ki, bu, azdır. Daha çox olsa daha yaxşıdır. Lakin 2019-cu ilin büdcəsində elə milyon yarım vəsait təsdiq edildi. Lakin bu ilin mart ayının 3-də cənab Prezident Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva ilə birgə mədəniyyət və incəsənət

xadimlərini qəbul etmişdi, onların təkliflərini dinləyirdi. Həmin müzakirələrin gedişi nəticəsində irəli sürülən bir sıra ideyaların cavabı olaraq, bir neçə gün sonra cənab Prezident ayrıca sərəncam imzaladı və Azərbaycan kinosunun inkişafı üçün 5 milyon vəsait ayırdı.

İndi biz 2020-ci ilin büdcəsini müzakirə etdik, müsbət rəyimizi bildirdik. 2020-ci ilin büdcə layihəsində artıq Azərbaycan kinosunun inkişafı üçün 7,5 milyon vəsait ayrılıb. Yəni ötən ildəkindən 5 dəfə çox. Yəni bu dövlətin başçısının, bütövlükdə bu iqtisadi sistemi idarə edən, onun gələcəyini düşünən insanların kinonun inkişafına müsbət münasibətinin ifadəsidir. Biz neçə müddətdir ki, Mədəniyyət Nazirliyi ilə birgə Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsi, Sosial qanunvericilik şöbəsi kinematoqrafiya haqqında çox mükəmməl bir qanun hazırlamışıq. Həmin qanunda kino ilə, kinonun gələcək inkişafı ilə bağlı bir sıra mühüm məqamlar nəzərdə tutulur. Onlardan ikisi də vergi məsələləri ilə bağlıdır.

Biz təbii ki, verginin vacibliyini, ödənişinin zəruriliyini anlayırıq. Lakin kinonun inkişafı üçün müəyyən bir zaman üçün, sadəcə, güzəştlər istənilir. Bunun üçün biz sabiq Vergilər Nazirliyinə də, indi birləşdirilmiş strukturun içərisindəki həmin struktura da rəsmən müraciət etmişik. Mədəniyyət komitəsi olaraq Mədəniyyət Nazirliyinə də müraciətlər etmişik ki, iki məsələdə güzəştlər olsun. Bu da daimi güzəştlər deyil. Bu, kinonun birdən-birə sıçrayışlı inkişafına nail olunması üçün vacibdir. İndiki halda cənab Prezidentin də və ayrı-ayrı ölkə rəhbərlərinin ideyası da bundan ibarətdirsə ki, kino inkişaf eləsin buna görə vəsaiti də ayırıblarsa, demək, dönüş mərhələsi artıq yetib. İstədiyimiz iki məqam var və bunlar artıq dünya təcrübəsində də öz əksini tapıb. Xaricdən gələn investisiyalar, orada

18–20 faiz vergi alınır. Məsələn, Gürcüstanda dərhal həmin o xaricdən kinonun inkişafı üçün qoyulan investisiyaların 20–25 faizi qaytarılır. Bizdə isə 18 faiz yerindədir, qalır və təbii ki, müəyyən bir müddət üçün əgər bu güzəşt edilərsə, ən az, dediyim kimi, Gürcüstan təcrübəsi var. Gürcüstanda da həmin təcrübənin gerçəkləşməsi nəticəsində Gürcüstan kinosunun nə qədər inkişaf etdiyini və dünya kino arenasında nə qədər müsbət bir irəliləyişə nail olduğu görünməkdədir. Əgər Azərbaycanda da müəyyən bir müddət üçün bu güzəştlər edilərsə, bir neçə il, ya uzun müddət üçün xaricdən gələn investisiyalardan 18 faiz əlavə dəyər vergisi götürülərsə, düşünürəm ki, bunun çox böyük köməyi olar.

Bizim vergi məsələləri ilə əlaqədar istədiyimiz digər güzəşt, yəni 5 il müddətinə nəzərdə tutulan bir güzəşt idi ki, əgər mümkündürsə, kino məhsulları, kino yaradıcılığı, kino istehsalı ilə əlaqədar 5 il müddətində vergi güzəştləri və vergidən azad edilmə təsdiq edilsin. Bu, olarsa, qarşıdakı 5 il içərisində Azərbaycan kinosu elə bir güc yığar, inkişafa nail ola bilər ki, onun əlavə bu vergilərdən, ya gömrükdən, digər sahələrdən imtiyazlar, güzəştlər ummaq ehtiyacı qalmaz. Kino elə bir güc yığar, elə bir maddi təməl yaradar ki, özü-özünü saxlamaq və inkişaf elətdirmək imkanına malik olar. Düşünürəm ki, bu istiqamətdə müsbət addımlar atılırsa, güzəştlər edilməsi mümkün sayılırsa, Azərbaycan kinosunun, bütövlükdə Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına çox böyük dəstək göstərilmiş olar. Mikayıl müəllimin burada olmasından istifadə edərək, – o, təbii, bu sahələrə ruhən də yaxın bir insandır, – diqqət göstərəcək və yəqin ki, bu sahədə müsbət addımların atılmasına öz köməyini göstərəcəkdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Ziyafət müəllim də çıxış eləsin, ondan sonra Mikayıl müəllim sualları cavablandırar.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Həqiqətən də, ölkəmizin davamlı və dayanıqlı inkişafı üçün Vergi Məcəlləsində bu cür dəyişikliklərin edilməsi olduqca vacibdir, zəruridir. Çünki həyat yerində durmur, həyat inkişaf edir və inkişaf etdikcə də belə dəyişikliklər labüddür, zəruridir. Mən bu dəyişikliklərin məzmunu, mahiyyəti haqqında danışmaq istəmirəm, çünki hörmətli həmkarlarım burada kifayət qədər fikir söylədilər və mən də bu dəyişikliklərə müsbət fikrimi bildirəcəyəm. Amma burda bizim həmkarımız Fazil müəllim bu dəyişikliklərdən danışanda məhkəmə-hüquq islahatları ilə bağlı layihələrin yubanması ilə bağlı bir fikir söylədi. Əvvəla mən qeyd edirəm ki, Fazil müəllim, məhkəmə-hüquq islahatlarının daha da dərinləşdirilməsi haqqında cənab Prezidentin 2019-cu il 3 aprel tarixli fərmanına müvafiq olaraq artıq həmin dəyişikliklər bizim parlamentə daxil olub və deputatlara paylanılıb.

Burada Siz 2 ay məsələsini qaldırırsınız. İş burasındadır ki, həmin fərmanda göstərilir ki, daha doğrusu, Baş Prokurorluğa, Ədliyyə Nazirliyinə, Maliyyə Nazirliyinə, o cümlədən Məhkəmə-Hüquq Şurasına tövsiyə edilir ki, müvafiq olaraq 2 ay, 3 ay ərzində müvafiq qanunlarla bağlı öz təkliflərini cənab Prezidentə təqdim etsinlər. Məsələn, Məhkəmə-Hüquq Şurasına təklif olunur ki, 2 ay müddətində Ədliyyə Nazirliyi ilə birgə, orada konkret göstərilib hansı sahələr üzrə təkliflərini təqdim etsinlər. Amma burada bir məsələ var. Bu iki ayın mənası ondan ibarətdir ki, iki ay ərzində bu layihələr cənab Prezidentə təqdim olunur. Amma elə məsələlər var ki, elə orqanlara elə tövsiyələr, elə tapşırıqlar verilir ki, onlar 6 ay ərzində

cənab Prezidentə təqdim olunmalıdır. Məsələn konkret 4-cü bənd ilə bağlı vaxtınızı da alsam, həmin 2019-cu il 3 aprel tarixli Fərmanının 4-cü bəndində deyilir: “Mülki işlər və iqtisadi mübahisələr üzrə məhkəmə icraatının effektivliyinin artırılması, xüsusən sahibkarlıqla bağlı məsələlərin məhkəmələrdə daha sürətli və səmərəli həllinin təmin edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə, apellyasiya instansiyası məhkəmələrinə, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasına və Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlar (İşə götürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasına tövsiyə edilsin. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinə, – o vaxt İqtisadiyyat Nazirliyi ayrı nazirlik idi bilirsiniz, – və Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə tapşırılsın ki, mülki prosessual qanunvericiliyi kompleks şəkildə birgə təhlil edib, bu sahədə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla onun təkmilləşdirilməsi barədə təkliflərini altı ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsinlər”.

İndi baxın, bir orqana münasibətdə iki ay müddətdən başqa orqana münasibətdə 3 ay müddətdən, digər orqanlara münasibətdə 6 aydan söhbət gedir. Hətta burada, bu fərmanın 10-cu bəndində Maliyyə Nazirliyi də bura aid edilir. Çünki bu məsələnin maliyyə tutumu, maliyyə məsələləri var. Yəni demək istəyirəm ki, bu qanun layihələri də hamısı bir yerdə cənab Prezidentə təqdim olunduqdan sonra bu məsələ araşdırılmağa başlanır. Çünki bu, gərək müxtəlif nazirliklər, məhkəmələr arasında razılaşıdırılsın, uyğunlaşdırılsın ki, cənab Prezidentin imzası ilə Milli Məclisə təqdim olunsun.

Mən hesab edirəm ki, bu fərmandan sonra bütün

tapşırıqlar, tövsiyələr aprel ayından bu yana tamamilə dəqiqliklə yerinə yetirilibdir. O tapşırılan müddətlər nəzərə alınmaqla və razılaştırılmaqla artıq həmin layihə Milli Məclisdədir. Biz yaxın zamanlarda yəqin ki, həmin qanun layihələrini Sizinlə bir yerdə müzakirə edəcəyik. Sağ olun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Mikayıl müəllim, buyurun.

M.Cabbarov, *Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli Milli Məclis üzvləri və həmkarlar. İlk növbədə mən qeyd etmək istərdim ki, möhtərəm cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə 2018-ci ildən başlayaraq vergi qanunvericiliyində və inzibatçılığında sürətlənən islahatları Milli Məclis üzvləri ötən ilki müzakirələrdə də dəstəkləmişdilər. Bu il biz müəyyən nəticələri görürük, açıqlayırıq və bu il göstərilən münasibətə görə də öz tərəfimdən dərin təşəkkürümü bildirmək istərdim. Hər bir şərh və rəy bizim üçün çox dəyərlidir və biz ənənəvi olaraq indi şərhlərimdə toxunmadığım məqamlara dair hər bir hörmətli Milli Məclis üzvünə onun səsləndirdiyi, qaldırdığı məsələlərə dair yazılı şəkildə arayış təqdim etməyə hazırıq və təqdim edəcəyik.

Mən ilk öncə kontekstə toxunmaq istərdim. Çünki inanıram ki, bir sıra ümumi məsələlər var ki, səslənən bəzi konkret təkliflərlə bağlı, belə demək olarsa, vahid demək istəmirəm düzgün, yoxsa yanlış, vahid rəyin formalaşmasına kömək edə bilər. Birinci məqam ondan ibarətdir ki, Vergi Məcəlləsində təklif olunan dəyişikliklər razılaştırılmış dəyişikliklər olub və Vergilər Nazirliyinin, İqtisadiyyat Nazirliyinin struktur dəyişikliyindən öncə hazırlanan layihələrdir. Bu nəyə görə vacibdir? Çünki, həqi-

qətən, burada həm hökumət səviyyəsində, həm də Nazirlər Kabineti səviyyəsində olan müzakirələrdə biz konseptual, konsensus təşkil edən təkliflərlə çıxış etmişik.

İkinci böyük məqamla bağlı mən ötən il qəbul edilən paketin bəzi nəticələrini səsləndirmək istərdim. Belə ki, 2019-cu ilin ilk 10 ayı ərzində, ümumilikdə, vergi yükünün qanunvericiliyə əsasən azaldılmasına, xüsusilə qeyri-neft, qeyri-dövlət sektorunda verilən imtiyazlara baxmayaraq, qeyri-neft, qaz sektoru üzrə vergi mədaxilinin artımı 10 ay ərzində 483 milyon manat təşkil edibdir. Bundan əlavə olaraq, məcburi dövlət sosial sığortası və işsizlikdən sığorta üzrə daxilolma ötən ilin 10 ayı ilə müqayisədə yenə də 447 milyon manat təşkil edibdir.

Hesab edirik ki, bu rəqəmlər birbaşa olaraq həm qanunvericiliyə, həm də inzibatçılığa olan dəyişikliyin nəticəsidir. Çünki güman etdiyimiz kimi, kölgə iqtisadiyyatının azaldılmasında, sahibkarların və vergi ödəyicilərinin daha şüurlu şəkildə öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində inanırıq ki, bu islahatların, bu dəyişikliklərin əvəzsiz rolu olubdur.

Mənim həmkarım Sahil Babayev əmək bazarının göstəriciləri barədə ətraflı məlumat veribdir. Mən onları təkrarlamaq istəməzdim. Lakin bir məqamı mən vurğulamalıyam. Bu da ondan ibarətdir ki, ümumilikdə, bizim iqtisadiyyatda qarşımızda duran ən böyük suallardan biri növbəti illər üçün əhalinin məşğulluğu ilə əlavə dəyər arasında, yəni iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sektorlarında, ayrı-ayrı layihələrində yaradılan əlavə dəyər arasında düzgün konsensus, belə deyək, düzgün harmoniya təşkil edən məqamın və balansın tapılmasıdır. Bunun səbəbləri bəllidir. Biz çox müsbət demoqrafiyaya malik olan ölkəyik. Bu, bizim üçün iqtisadi artım, sosial inkişaf, dövlətin qüdrəti üçün çox vacib bir amildir. Eyni zamanda, biz iş

yerlərinin fəal şəkildə yaradılması ilə məşğul olmalıyıq və müxtəlif təşviqlər, müxtəlif sənayelərin, iş yerlərinin yaradılması, sahibkarlıq mühitinin o mənada təkmilləşdirilməsi ki, insanlar, vətəndaşlar özləri iş yerlərini yaratsın, bu, bizim üçün prioritet olaraq qalacaqdır.

Əlavə dəyərə gəldikdə isə iqtisadiyyatın bir sıra sahələrində biz daha yüksək əlavə dəyər yaradırıq və yaradacağıq. Amma bu sahələrin məşğulluq nöqtəyi-nəzərindən potensialı o qədər də yüksək deyil. Düşünürəm ki, burada biz nəyə görə təşviqi təqdim edirik? Biz burada yalnız bu və ya digər təşviqin vergi güzəşti və azadolmanın səmərəliyini yalnız fiskal nəticə iləmi ölçməliyik? Düşünürük ki, məsələyə daha geniş baxsaq və qeyd etdiyim məqamları da nəzərə alsaq, bu, səslənən bir sıra sualların doğru cavablandırılmasında bizə fayda verə bilər.

Rəqəmləri də qeyd etmək istərdim. Çünki mən istəməzdim ki, yanlış təəssürat yaransın ki, biz vergi güzəşt və azadolmaları getdikcə artırırıq. Bu, heç də belə deyil. Mən bu rəqəmləri ixtisaslaşmış komitənin iclasında səsləndirmişəm. Belə ki, əgər 2016-cı ildə vergi güzəşt və azadolmaların həcmi bizim ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi 6,1 faiz təşkil edirdisə, 2017-ci ildə bu rəqəm müvafiq olaraq 4,2, 2018-ci ildə isə 2,8 faizə enib. Yəni gördüyünüz kimi, biz əgər təbii istisnalara nəzər salsaq, bu rəqəmlər daha da aşağıdır. Yəni gördüyünüz kimi, ildən-ildə ÜDM-də bizim vergi güzəşt bazada azadolmaların xüsusi çəkisi azalır. Buna baxmayaraq, azalma və güzəştlərin sayı artıbdır. Gördüyünüz kimi, burada çox incə və düşünülmüş siyasət həyata keçirilir. Yəni başqa sözlə, biz daha çox sahələrə həmin o qeyd etdiyim məşğulluq, kapitalın, texnologiyaların cəlb edilməsi, Startupların başlanması, əhalinin sosial rifahını yaxşılaşdıran, güzəştlərin

sayını artırmaqla, amma onların ümumi həcmi tənzimləyərək istədiyimiz nəticə əldə edə bilirik ki, bu da dövlət üçün fiskal nizam-intizamın pozulmasına gətirib çıxarmasın. Sizi inandırmaq istəyirəm ki, bu məsələlər gələcəkdə də bizim diqqət mərkəzimizdə qalacaqdır.

Nəhayət, kontekstə toxunaraq mən son bir rəqəmi də diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Vergi islahatlarının həyata keçirilməsində və inzibatçılığında biz xüsusi diqqət verdiyimiz məqamlardan biri də iqtisadi fəallığın təşviq edilməsidir. Bu məsələyə dair də bir çox hallarda yanlış fikirlər səslənir. Mən bu Məclisi nəzərdə tutmuram, fərqli auditoriyaları nəzərdə tuturam. Ona görə mən bu rəqəmləri diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Belə ki, 2019-cu ilin 10 ayı ərzində respublikada cəmi vergi ödəyicilərinin xalis sayında artım 44608 vergi ödəyicisi təşkil edibdir. Başqa sözlə, aktiv vergi ödəyicilərinin sayında biz 10,1 faiz artım qeydə almışıq. O cümlədən əlavə dəyər vergi ödəyicilərinin sayında 32,9 faiz və ya 5941 ƏDV vergi ödəyicisi, obyektlərin sayına gəldikdə isə 7,3 faiz artım olub. Yəni gördüyünüz kimi, bu, çox sağlam rəqəmlərdir. Bunlar bir tərəfdən vergi inzibatçılığının, vergi qanunvericiliyinin, ümumilikdə, ölkədə biznes mühitinin, məncə, ən aydın göstəriciləridir. Mən bir daha vurğulayıram. Bu, xalis rəqəmlərdir. Çünki biz ilin əvvəli ilə noyabrın 1-ni müqayisə edirik. Düşünürəm ki, məlumatı sizə məruzə etməyimdə fayda var.

Ona görə proteksionizm mövzusunda gəldikdə, unutmamalıyıq ki, biz bu illər ərzində sənaye parklarına nə az, nə çox 5,5 milyard manat həcmində sərmayə cəlb etmişik. İş yerlərinin yaradılmasına gəldikdə, sənaye parklarının tam əksəriyyəti rayonlarda yerləşir. Ona görə, bu, öz növbəsində səslənən şərhə də yəqin ki, müəyyən mənada bir cavab-

dır. O ki qaldı digər səsələnən mövzulara, mən vaxtınızı çox almamaq üçün qısa olaraq deyim.

Quş əti, heyvan əti mövzusunda gəldikdə, xeyr, bu, quş əti vergi azadolması, əslində, artıq var idi və heyvan əti əlavə edilib. Ona görə burada yəqin ki, yanlış anlaşılmaya yol verilibdir. Diri heyvanlara gəldikdə, onlar zətən bu vergidən azaddır. Ona görə biz bununla bağlı heç bir əlavə etmirik. Tam səmimiyyətlə demək istəyirəm ki, əgər kimdəsə məlumat varsa ki, Vergilər Nazirliyi qanunu bərabər şəkildə tətbiq etmir, biz böyük məmnuniyyətlə bu məlumatı əldə etməyə və onun üzərində hərəkət etməyə hazırıq. Çünki bu, bizim təməl prinsipimizdir. Vergi qanunvericiliyi və vergilərin ödənilməsi hər kəs üçün eyni şəkildə tətbiq olunur və məcburidir. Ona görə xüsusi səsələnən köşklər və yaxud siqaret satışı qaydaları. Elə məqamlar var ki, onlar, sadəcə olaraq, Vergilər Nazirliyinin səlahiyyətinə aid olmayan məsələlərdir, yəni başqa aidiyyəti orqanlar var. Amma təbii olaraq, yeniləmiş İqtisadiyyat Nazirliyi çərçivəsində biz bütün səsələnən təklifləri nəzərə alacağıq və aidiyyəti orqanlarla yaxından çalışacağıq. Çünki həm istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi, həm vergi nizam-intizamı, həm də əhalinin sağlamlığı bizim üçün prioritet təşkil edir.

Bir neçə dəfə səsələnən mövzulardan biri dərsləklərə əlavə dəyər vergisinin tətbiqi ilə bağlı idi. Burada vacib məqamı dəqiqləşdirməliyəm. O da ondan ibarətdir ki, ümumtəhsil və peşə təhsili dərsləklərindən fərqli olaraq burada vahid sifarişçi yoxdur. Yəni siz bilirsiniz ki, ali təhsil çox böyük transformasiyalara uğrayıb, bir çox hallarda dərslək, əgər belə demək olarsa, məşhur alimin iqtisadi ədəbiyyatı da ola bilər, o cümlədən hətta elmi və yaxud elmi populyar ədəbiyyat da ola bilər. Yəni burada inzibatçılıqda, ali təhsil məktəbi üçün dərslək kimi istifadə

edilən meyarların izlənməsində və sair, həqiqətən, böyük çətinliklər yaradır. Bütün bunlara baxmayaraq, biz Təhsil Nazirliyində olan həmkarlarımızla da məsləhətləşmələr aparırıq və çalışırıq ki, müvafiq qaydada növbəti dövrlərdə mütləq şəkildə bu məqamları nəzərə ala. Çünki biz məsələnin fəlsəfəsini tam dəstəkləyirik və anlayırıq.

Digər tez-tez səslənən mövzu nağdlaşma ilə bağlı olan məqam oldu. Mən onu qeyd etmək istəyirdim ki, ona baxmayaraq ki, həyata keçirilən işlərin nəticəsi olaraq ölkədə pul kütləsi artır, amma nağdlaşdırılan vəsaitin həcmi azalıbdır. Bu azalma 4,2 faiz təşkil edibdir. Sadəcə olaraq, vergilərin hesablanması ilə ödənilməsi arasında müddət dövrü olduğuna görə rəqəmlərdən belə görünə bilər ki, bu məbləğ artır, əslində, bir də vurğulayıram, mütləq məbləğ azalıbdır. Baxmayaraq ki, pul kütləsi artır.

Hörmətli Oqtay müəllim, həmkarlarım da buradadır, biz daha detallı da cavab verə bilərdik. Amma mən düşünürəm ki, Milli Məclisin vaxta aid olan müəyyən gözləntiləri var. Mən davam da edə bilərdim, sadəcə olaraq, yalnız o səbəblərə görə, vaxt almaq istəməzdim. Mən hazırım, qeyd etdiyim kimi, bütün səsləndirilməyən məsələlərə dair yazılı arayışlar da təqdim edə bilərik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hələ qabaqda üç oxunuşumuz var, lazım olar, orada da çıxış edərik. Çox sağ olun, Mikayıl müəllim.

İndi, hörmətli millət vəkilləri, xahiş edirəm, Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 13.46 dəq.)

Lehinə

101

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli millət vəkilləri, büdcə zərfinə daxil olan sənədlərdən iki məsələmiz qaldı – Milli Məclisin xərclər smetası, bir də Hesablama Palatasının xərclər smetası haqqında. 10-cu məsələ. Buyursun Firudin Hacıyev.

F.Hacıyev, Milli Məclisin İşlər müdiri.

Təşəkkür edirəm, cənab Sədr. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar! Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsinin 52-ci maddəsinə əsasən Milli Məclisin xərclər smetası növbəti ilin dövlət büdcəsinə baxılarkən təsdiq edilir. Gələn il üçün tərtib olunmuş xərclər smetasının layihəsi sizə təqdim edilmişdir. Milli Məclisin və onun Aparatının 2020-ci il üçün xərclər smetasının layihəsi mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun olaraq ştat cədvəlləri, inzibati binaların mühəndis qurğularına xidmət göstərən təşkilatlarla bağlanmış müqavilələr və proqnozlar əsasında tərtib edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində Milli Məclisin və onun Aparatının saxlanması üçün 45 milyon 488 min 15 manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Bildiyiniz kimi, xərclər smetasının ümumi dəyərinin 79,7 faizini əmək haqqı fondu və əmək haqqı ilə əlaqədar ayırmalar təşkil edir. Son illər ölkədə aparılan məqsədyönlü siyasətin nəticəsi olaraq Azərbaycan parlamentinə xarici ölkələrdən gələn qonaqların və Milli Məclisin deputatlarının xarici səfərlərinin, eləcə də ölkədaxili ezamiy-

yətlərin sayı xeyli artmışdır. Bundan başqa, 1980-ci ildə quraşdırılmış elektrik yarımstansiyalarında yenidənqurma işlərinin aparılması, istismara yararsız hala düşmüş avadanlıqların yenisi ilə əvəz edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin informasiya texnologiyalarının inkişafı ilə əlaqədar Milli Məclisin inzibati binalarında, data mərkəzlərində avadanlıqların alınib quraşdırılması və iclas zallarında elektron səsvermə sistemini idarə etmək üçün ayrılmış xüsusi otaqlarda yenidənqurma işlərinin aparılması tələb olunur.

Hörmətli Samir müəllim, göstərilənləri 2020-ci ilin xərclər smetasında bəzi maddələr üzrə vəsaitin çatışmazlığını nəzərə alaraq, tikili və avadanlıq cari təmir xərcləri maddəsinə 50 min manat, icarə və muzzdlu xidmətlər maddəsinə 1 milyon manat, xarici ezamiyyələr maddəsinə 200 min manat, xarici ölkələrin nümayəndə heyətlərinin və rəsmi şəxslərin qəbulu, onlara xidmət göstərilməsi maddəsinə 200 min manat, maşın və avadanlıqlar maddəsinə 100 min manat, nəqliyyat vasitələrinin alınması paraqrafına 300 min manat, sair torpaq, tikili və avadanlıqları paraqrafına 50 min manat vəsaitin nəzərə alınmasına köməklik göstərməyinizi Sizdən xahiş edirəm. Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, sahəsi 1500 kvadratmetr olan avtoparkda yenidənqurma işləri aparılaraq, müasir soyutma və isitmə avadanlıqları quraşdırılaraq istifadəyə verilmişdir. Milli Məclisin inzibati binalarında, iclas zallarında, həyət-yanı sahədə, maşın zalında və avtoparkda mütəmadi olaraq yenidənqurma işləri bu gün də davam etdirilməkdədir.

Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. 2020-ci ilin dövlət büdcəsində Milli Məclis üçün nəzərdə tutulmuş xərclər smetasına dair əlavə açıqlamağa ehtiyac olduğu təqdirdə suallarınıza cavab verməyə hazırım. Sizdən Milli Məcli-

sin 2020-ci il üçün xərclər smetasının layihəsini təsdiq edilməsinə səs verməyinizi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Firudin müəllim, çox sağ ol. İlqar müəllim də buradadır. Hərilki kimi, İlqar müəllim, yenə büdcəyə baxarsınız, əlavə məsələlər var, nə məsələlər var, bir yerdə həll edin. Səsvermə indi deyil, büdcə təsdiq olunandan sonra, qərar ilə qəbul edilir. Sonuncu iclasda bu məsələyə baxacağıq. İndi buyursun Vüqar Gülməmmədov.

V.Gülməmmədov, *Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədri.*

Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Hörmətli millət vəkilləri, növbəti il üçün Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasına 9 milyon 61 min 223 manat vəsait nəzərdə tutulub. Bu vəsaitin 1,5 faizi əsaslı xərclər, 98,4 faizi cari xərclər üçün nəzərdə tutulub. Cari xərclərin əməyin ödənişi ilə bağlı xərclərə 90,4 faizi, malların alınması ilə bağlı xərclərə 6,93 faizi və sosial ödənişlərə 1,42 faizi nəzərdə tutulub. Gələn il üçün nəzərdə tutulmuş vəsait hesabına Hesablama Palatası tərəfindən dövlət büdcəsinin layihə və icrasına rəy, Dövlət Neft Fondunun layihə və büdcəsinin icrasına rəy və Sosial Müdafiə Fondunun və İşsizlikdən Sığorta Fondunun layihəsinə rəyi ilə yanaşı, 55 nəzarət tədbirinin keçirilməsi və bununla yanaşı, Ali Audit Qurumlarının Avropa İttifaqının konqresinə, EUROSAl-ın Alaseflan konqresi ilə birgə konqresinə, MDB-nin rəhbər Şurasının, ECOSAl-ın idarə heyətinin və BMT-nin İNTOSAl ilə birgə simpoziumu ilə bağlı xərclər nəzərdə tutulub.

Hörmətli millət vəkilləri, sizlərə təqdim edilən xərclər smetası növbəti il üçün Hesablama Palatasının fəaliyyətinin maliyyə təminatını tam təmin edir. Xahiş edirəm, bu

layihəyə səs verəsiniz. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Layihəyə səs verəcəyik, büdcə təsdiq olunandan sonra qərar qəbul edəcəyik.

Hörmətli millət vəkili, çox sağ olun. 3 gün ərzində çox operativ işlədik, büdcə zərfinə daxil olan sənədlərə baxdıq. İkinci oxunuş ayın 26-da olacaq. Sağ olun.